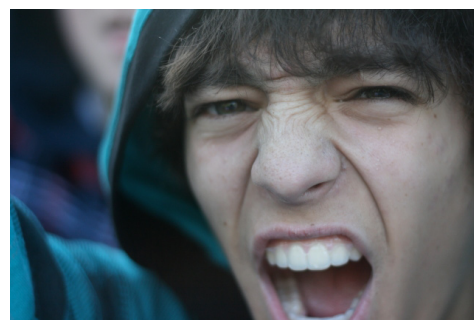
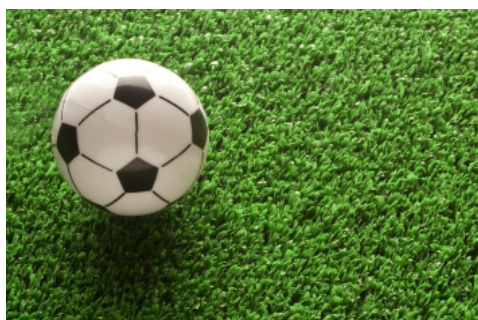
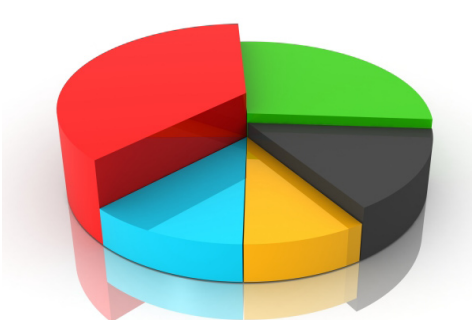

Undersökning 2010

Allas delaktighet inom idrotten

oavsett sexuell läggning

Foton från: FreeDigitalPhotos.net

ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Bakgrund	6
2.1	Syfte	6
2.2	Avgränsning	6
2.2.1	Varför undersöka idrottsledarna?	6
2.2.2	Varför inte undersöka avhoppade idrottare?	6
2.3	Metod	6
2.3.1	Webbaserad enkätundersökning	7
2.3.2	Personliga gruppintervjuer	7
2.3.3	Metodproblem	7
2.4	Respondenterna – idrottsledare i Örnsköldsviks kommun	8
3	Resultat	8
3.1	Idrottsledarnas utbildning	8
3.1.1	Utbildningens betydelse	9
3.2	Verktyg för arbete mot diskriminering och allas lika värde	9
3.2.1	Verktyg för arbete för allas delaktighet oavsett sexuell läggning	10
3.2.2	Likabehandling ur ett större perspektiv än sexuell läggning	11
3.2.3	Diskussionen om sexuell läggning inom idrott för barn och unga	12
3.2.4	Likabehandling oavsett sexuell läggning – en nödvändig fråga eller inte?	12
3.3	Vem bär ansvaret?	13
3.3.1	Har idrottsledarna det största ansvaret?	13
3.3.2	Handlar det om ett gemensamt ansvar av samhället och individen?	14
3.3.3	Övriga synpunkter kring ansvaret	14
3.4	Sexuell läggning inom idrotten – en ickefråga?	15
3.4.1	Är likabehandling oavsett sexuell läggning relevant för barn och tidig ungdom?..	16
3.4.2	Vet/tror ledarna att det finns öppna homo-/bisexuella personer i föreningarna?	16
3.5	Idrottens påverkan på hela samhället	17
3.5.1	Idrottsverksamheternas sociala ansvar	17
3.5.2	Idrottsledarens sociala ansvar	18
3.5.3	Har idrotten ett socialt ansvar utanför idrottsutövandet?	19
3.6	Upplever idrottsledarna en negativ jargong kring homo-/bisexualitet?	20
3.6.1	Är det lätt att vara öppet homo-/bisexuell inom idrotten?	22
3.6.2	Att förutsätta heterosexualitet	23

3.6.3	Respondenternas syn på hbt-frågan i Örnsköldsvik	23
3.6.4	Är sexuell läggning inom idrotten ett tabubelagt samtalsämne?	24
3.6.5	Idrottsledarnas personliga åsikter	24
3.7	Hur agerar idrottsledarna i situationer kring diskriminering och likabehandling?	26
3.8	Vad borde göras för allas delaktighet inom idrotten oavsett sexuell läggning?	28
4	Analys	29
4.1	Idrottsledarnas utbildning	29
4.1.1	Utbildning – ett sätt att avhjälpa okunskap?	29
4.2	Verktyg för arbete mot diskriminering och allas lika värde	29
4.2.1	Likabehandling oavsett sexuell läggning – en fråga bland många andra	30
4.3	Vem bär ansvaret?	30
4.3.1	Alla är ansvariga – ingen är ansvarig?	30
4.4	Sexuell läggning inom idrotten – en ickefråga?	30
4.4.1	Heteronormen – uppfattningen om att alla är heterosexuella	31
4.4.2	"Alla är välkomna" – detsamma som att alla är "delaktiga"?	31
4.4.3	Sexuell läggning inom idrott för barn och tidig ungdom – en ickefråga?	31
4.5	Idrottens påverkan på hela samhället	32
4.6	Upplever idrottsledarna en negativ jargong kring homo-/bisexualitet?	32
4.6.1	Lättare att vara homo-/bisexuell inom damidrott och i mindre föreningar?	33
4.6.2	Hbt-frågan i Örnsköldsvik	33
4.7	Hur agerar idrottsledarna i situationer kring diskriminering och likabehandling?	33
4.8	Vad borde göras för allas delaktighet inom idrotten oavsett sexuell läggning?	34
5	Slutsats	35
5.1	Är likabehandling oavsett sexuell läggning en prioriterad fråga hos föreningarna?	35
5.2	Anses frågan om likabehandling oavsett sexuell läggning viktig inom idrotten?	35
5.3	Hur går det konkreta arbetet kring likabehandling oavsett sexuell läggning till?	35
5.4	På vem eller vilka ligger ansvaret kring likabehandling oavsett sexuell läggning?	35
6	Om RFSL	36

1 Sammanfattning

Bakgrund

Undersökningen ska visa hur idrottsrörelsens arbete inom kommunen bedrivs för att nå målet om allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Vi har valt att fokusera på idrottsledarna, det vill säga de personer som i sitt arbete står närmast de idrottsutövande och vars arbetssätt lägger grunden för utövarnas idrottande. Undersökningen har genomförts i två faser, där en webbaserad enkätundersökning genomfördes i en första fas och sedan följdes upp av gruppintervjuer i en andra fas.

Utbildningarnas betydelse

Respondenterna menar att det saknas ett likabehandlingstänk kring hbt (homosexuella, bisexuella och transpersoner) i utbildningarna och att detta är något som borde införas. Utbildning kan vara en användbar kanal för att medvetandegöra frågan om likabehandling oavsett sexuell läggning. Genom utbildning kan idrottsledarna få kunskap om hbt som en lika självklar diskrimineringsfråga som etnicitet eller kön.

Arbetet med likabehandling oavsett sexuell läggning

Värdegrundsfrågor har olika betydelse för de olika föreningarnas arbete. Flera har inget uttalat arbete kring likabehandling, utan kärnfrågorna kan istället handla om att ha en alkohol- och drogpolicy. Resultatet tyder på att det inte är självklart att alla föreningar arbetar aktivt med värdegrundsfrågor. Det visar samtidigt att av de som arbetar med värdegrundsfrågor är sexuell läggning inte nödvändigtvis ett utpekat område. Likabehandling i ett större perspektiv har en större dignitet, där fokus ligger på frågor om likabehandling oavsett etnicitet, religion och kön. Öppen diskriminering eller mobbning tolereras inte av idrottsledarna. Det gäller även om någon blir illa behandlad på grund av sexuell läggning. Däremot tyder resultatet på att det oftast inte finns något uttalat arbetssätt kring förebyggande av diskriminering oavsett sexuell läggning.

Hör idrott och sexuell läggning ihop?

Flera menar att sexuell läggning är ointressant i deras verksamhet, då alla är välkomna att delta. Okunskap kring hbt-frågor och likabehandling oavsett sexuell läggning bidrar till att många föreningar inte ser ett behov av att arbeta med frågan. Sexuell läggning anses av flera ledare vara något privat som inte angår någon annan än individen, och därför berör sexuell läggning inte idrotten. En person som inte törs prata om sitt privatliv kan däremot känna sig mindre delaktig i de sociala samtalen och på så sätt bli frivilligt eller ofrivilligt utestängd från gemenskapen.

Är likabehandling oavsett sexuell läggning relevant inom idrotter som riktar sig till barn?

Många verksamheter som riktar sig till barn anser att delaktighet oavsett sexuell läggning inte är relevant eftersom deltagarna är så unga. Idag blir det dock vanligare och vanligare att samkönade par skaffar barn, och således finns det barn inom idrotten vars föräldrar eller syskon är hbt-personer. Likabehandling oavsett sexuell läggning kan därför även handla om att skapa ett öppet klimat och ökad kunskap kring olika familjesituationer.

Är sexuell läggning ett tabubelagt ämne?

En synpunkt som de flesta under intervjuerna var överens om är att diskussionen om sexuell läggning är ett tabubelagt ämne inom idrotten. Det kan innebära att föreningarna blundar för problemen, eller helt enkelt inte uppfattar dem då diskussionen aldrig tas upp. Flera ledare ser

inget problem med diskriminering kring sexuell läggning, eller har lite kunskap kring ämnet. Då frågan inte lyfts är det också svårare att se behovet av att arbeta med likabehandling med fokus på sexuell läggning.

Vem har ansvaret för frågan?

Flera av svaren i resultatet handlar om att ansvaret för allas delaktighet oavsett sexuell läggning är ett gemensamt ansvar för alla – både inom idrotten och i samhället i stort. Resultatet tyder på att det inte finns någon uttalad aktör som driver frågan kring idrottens agerande för allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Det sociala ansvaret ligger hos ledarna och regleras i vissa fall av föreningarnas styrdokument, men det är inte säkert att likabehandling oavsett sexuell läggning ingår i arbetet. Utan kunskap hos de enskilda ledarna, eller kunskap och/eller krav på föreningarna finns ingen efterfrågan för att arbeta med likabehandling oavsett sexuell läggning. Resultatet tyder till viss del även på att det sociala ansvaret hos ledarna grundar sig på deras eget intresse, snarare än på föreningarnas krav.

Förslag till åtgärder

Åtgärder som diskuterats är bland annat att skapa ett engagemang hos föreningarna, att erbjuda relevanta verktyg och stöd av kunniga utbildare, att tvinga fram en debatt, att börja i små steg, att ställa tydliga krav för bidrag och att följa upp arbetet.

2 Bakgrund

2.1 Syfte

Undersökningen ska visa hur idrottsrörelsens arbete inom kommunen bedrivs för att nå målet om allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Undersökningen ska visa hur situationen ser ut i dagsläget, och därför fokuserar undersökningen på idrottsföreningar och klubbar som är verksamma idag. Syftet är nedbrutet i följande frågeställningar:

- Är likabehandling oavsett sexuell läggning en prioriterad fråga hos föreningarna?
- Anses frågan om likabehandling oavsett sexuell läggning viktig inom idrotten?
- Hur går det konkreta arbetet kring likabehandling oavsett sexuell läggning till?
- På vem eller vilka ligger ansvaret kring likabehandling oavsett sexuell läggning?

2.2 Avgränsning

Vi har valt att fokusera på idrottsledarna, det vill säga de personer som i sitt arbete står närmast de idrottsutövande och vars arbetssätt lägger grunden för utövarnas idrottande. Begreppet idrottsledare används olika inom olika idrottsverksamheter, men i den här undersökningen menar vi alltså alla som har en ledande roll inom idrottsverksamheten – oavsett om de kallas ledare, tränare, funktionär, instruktör, coach m.m.

I den här undersökningen ligger fokus på likabehandling oavsett sexuell läggning och innefattar inte transpersoner i detta skede. RFSL föreslår däremot att Örnsköldsviks kommun även ska räkna in transpersoner i det fortsatta arbetet kring allas delaktighet.

2.2.1 Varför undersöka idrottsledarna?

Att intervjua idrottsledarna kring deras arbetssätt känns i sammanhanget mest relevant, eftersom deras arbetssätt svarar på hur de i den vardagliga träningssituationen använder sig av verktyg för att arbeta för allas delaktighet. Huruvida föreningen eller klubben har eller inte har diverse policyer eller riktlinjer kring allas delaktighet saknar relevans i de fall där idrottsledarna/tränarna ändå inte använder sig av dem.

2.2.2 Varför inte undersöka avhoppade idrottare?

I studiens idéstadium fanns önskemål om att undersöka orsaken till avhopp inom idrotten. Detta för att se om det finns paralleller kring avhopp och en upplevd diskriminering på grund av sexuell läggning. Denna idé lades dock ner eftersom frågeställningen inte svarar på undersökningen syfte, det vill säga att visa *hur* idrottsföreningarna arbetar för att motverka denna typ av diskriminering. Att förutsätta att avhopp gjorts på grund av en upplevd diskriminering svarar alltså inte på hur föreningarna faktiskt arbetar och vilka verktyg de har för att kunna arbeta förebyggande. Att intervjua avhoppare kring upplevd diskriminering på grund av sexuell läggning innebär också att vi som intervjuare behöver veta om det finns personer som tillhör kategorin homo-, bi-, eller transpersoner bland de avhoppade, vilket vi inte har någon intention att ställa frågor om då detta naturligtvis kan anses vara högst privat.

2.3 Metod

Undersökningen har genomförts i två faser, där en webbaserad enkätundersökning genomfördes i en första fas och sedan följdes upp av gruppintervjuer i en andra fas.

2.3.1 Webbaserad enkätundersökning

Undersökningens första fas startades upp genom att en uppmaning skickades ut per brev till samtliga bidragstagande idrottsverksamheter inom Örnsköldsviks kommun. Verksamheterna uppmanades att sammanställa en lista över idrottsledares/tränares e-postadresser, samt att skicka in dessa. Sammanlagt togs 360 e-postadresser emot, vilket tyvärr inte uppfyllde våra förväntningar, då vi hoppades att fler verksamheter skulle delta.

Enkätundersökningen skickades ut till de inkomna e-postadresserna med påminnelse om att svara, till de som ännu inte svarat, efter en vecka. Resultatet av enkätundersökningen sammanställdes och utgjorde en grund av frågeområden som vi arbetade vidare med inför undersökningens andra fas – gruppintervjuer.

2.3.2 Personliga gruppintervjuer

Vi planerade att hålla tre gruppintervjuer med fem deltagare i varje grupp. Av de fem deltagarna planerades en bredd av erfarenheter, det vill säga ledare från olika verksamheter, olika stora verksamheter samt en blandning av barn- och ungdomsledare respektive ledare från vuxensidan. Tillsammans med Örnsköldsviks kommun valdes ett antal föreningar ut ur strategisk synpunkt för att kunna stå för dessa variabler. Vi fick kontaktuppgifter till dessa föreningar och ringde upp kontaktpersonerna som gav oss telefonnummer till föreslagna idrottsledare hos dem. Dessvärre visade det sig att de var svårare än vi kunde tro att engagera dessa föreningar och idrottsledare som av olika anledningar inte kunde delta. Vi tvingades att ställa in intervjuerna, då enbart två idrottsledare anmälde sitt deltagande.

Vi bytte taktik genom att Örnsköldsviks kommun hade direktkontakt med de utvalda föreningarna som uppmanades att själva utse minst en, gärna två eller tre, representanter från deras verksamhet. Bidragsansvarig/kontaktpersonen för föreningarna skulle samordna deltagandet och de utvalda ledarna skulle kontakta oss för att meddela vilka dagar och tider som passade bäst ur deras synvinkel. Denna taktik fungerade inte heller då inte någon av idrottsledarna hörde av sig till oss för att boka in intervjun. Även Örnsköldsviks kommun upplevde en motvilja hos kontaktpersonerna hos verksamheterna kring att samordna intervjupersoner då det ansågs ta för mycket tid och kraft.

Slutligen använde vi oss av e-postadresserna som inkommit från enkätundersökningen, där vi genom ett e-postutskick bjöd in till en fortsatt intervju kring innehållet i den enkät de tidigare uppmanats att svara på.

Två grupper genomfördes, med fem respektive tre deltagare. Deltagarna har på ett eller annat sätt insyn i sina idrottsföreningar i egenskap av att vara idrottsledare, tränare, funktionärer eller motsvarande. De flesta representerar mindre idrottsföreningar inom både lagsport och individuell sport, och kommer till störst del från barn- och ungdomsverksamheten.

2.3.3 Metodproblem

Det finns ett antal nackdelar med att vi fick använda oss av samma kontaktlista för enkäten som för intervjuerna. Dels har deltagarna redan en klar uppfattning om intervjuens innehåll och syfte, dels tror vi att de personer som tackar ja till medverkan är personer som anser att frågan är viktig att arbeta med. Det finns alltså en risk att respondenterna i den andra fasen av undersökningen på förhand är positivt inställda till förebyggande arbete kring diskriminering på grund av sexuell läggning och kanske därför inte ger en rättvisande bild över idrottsrörelsens arbete kring frågan i allmänhet.

2.4 Respondenterna – idrottsledare i Örnsköldsviks kommun

Enkätundersökningen skickades till 360 idrottsledare i kommunen, varav 142 (39,4%) har svarat. Idrottsledarnas e-postadresser har på begäran av kommunen levererats av föreningarna. De flesta respondenterna är ledare inom:

- fotboll (56 personer)
- innebandy (14 personer)
- längdskidåkning (10 personer)
- gymnastik (10 personer)
- ishockey (9 personer)

De flesta av respondenterna (40,3%) har varit idrottsledare i 10 år eller mer.

De flesta respondenterna i undersökningen tränar ungdomar (flickor och pojkar). Av de som tränar vuxna är något fler tränare inom damsidan.

- Damer (38 personer)
- Herrar (30 personer)
- Flickor (66 personer)
- Pojkar (68 personer)
- Individuell idrott damer/flickor (30 personer)
- Individuell idrott herrar/pojkar (31 personer)
- Annat (12 personer)

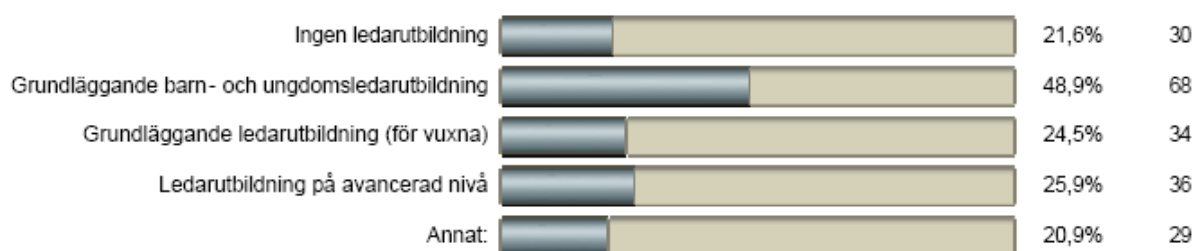
79% av respondenterna har angett att deras verksamhet håller till i eller i närheten av en centralort.

3 Resultat

3.1 Idrottsledarnas utbildning

Enkätundersökningen visar att de flesta idrottsledarna (48,9%) har genomfört grundläggande barn- och ungdomsledarutbildning. 21,6% av idrottsledarna har inte genomfört någon utbildning. 20,9% har genomfört en annan utbildning än de som fanns i svarsalternativen. Några av dessa har angett specifika idrottsutbildningar där det inte framgår om utbildningen innefattar ledarskap eller inte.

Vilken/vilka ledarutbildningar har du genomfört?

3.1.1 Utbildningens betydelse

En diskussion som uppkom under intervjuerna var betydelsen av ledarskapsutbildningen och innehållet i den. Respondenterna menar att det saknas ett likabehandlingstänk kring hbt (homosexuella, bisexuella och transpersoner) i utbildningarna och att detta är något som borde införas. En annan synpunkt är att det borde satsas på att alla yngre ledare och ungdomsledare ska genomföra en utbildning där hbt-frågor ingår. Exempel på citat under dessa teman:

"Sådana här frågor borde ingå i ledarutbildningarna. Det kanske inte behöver vara en heldag, men att man berör ämnet så att man får en trygghet i att prata om det."

"Jag har varit på många tränarutbildningar, men jag har aldrig hört talas om att det här på någon av dem."

"Vi har ingen aktiv diskussion kring de här ämnena. Jag vet hur vi kan hitta de ungdomar som redan tränar hos oss idag, men jag vet inte hur vi ska hitta de grupper som inte tränar hos oss."

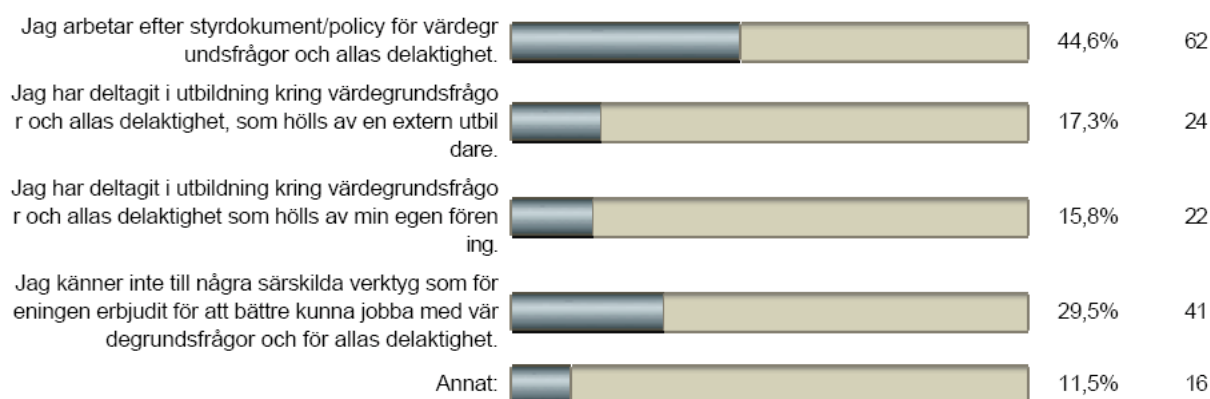
"I utbildningarna pratar man om etnicitet, rasism. Alla är välkomna oavsett vart du kommer ifrån, men hbt är inte alls lika uttalat. Men oavsett om du är från Ukraina, Sverige, eller vart som helst ifrån så är du lika välkommen."

"Vi har äntligen blivit kontaktade av Plattformen, alltså ledarutbildningen. Jag tror att på ett sådant ställe skulle man lägga in det som obligatoriskt att diskutera."

"Det är svårt att ändra på de gamla hundarna. Man kanske ska satsa på ungdomsledarna. Vi borde pusha för att alla får gå ungdomsledarutbildningarna. För där lär de sig saker för resten av livet, och vi har också en chans att påverka innehållet."

3.2 Verktyg för arbete mot diskriminering och allas lika värde

44,6% av idrottsledarna har i enkätundersökningen angett att de arbetar utifrån styrdokument/policy för värdegrundsfrågor och allas delaktighet. 29,5% har angett att de inte känner till några särskilda verktyg som föreningen erbjudit för att bättre kunna jobba med värdegrundsfrågor och allas delaktighet. 17,3% har deltagit i utbildning kring allas delaktighet och värdegrundsfrågor som hölls av en extern utbildare, och 15,8% har deltagit i en motsvarande utbildning som hölls av den egna föreningen.

I fritextssvaren anger några att de har kunskap om värdegrundsfrågor och likabehandling genom sitt yrke (inom skola och barnomsorg) och att de därför är vana vid att arbeta med dessa frågor.

"Har kunskap om ämnet genom jobbet så jag jobbar ändå målinriktat på träningarna."

Andra anger att föreningen har en policy för värdegrundfrågor, men att den nödvändigtvis inte är formulerad på samma sätt som frågan är ställd. Det kan exempelvis handla om en policy för hur föreningen arbetar för att motverka mobbning. Det kan också handla om att respondenten inte känner till någon policy, men att frågorna ändå diskuteras tränare emellan.

"Vi brukar diskutera sådant på tränarmöten, men inga särskilda styrdokument eller utbildningar."

Några av respondenterna anger att de arbetar utifrån "sunt förnuft" kring frågor som rör allas delaktighet och värdegrunden.

"Har inte tid att gå på massa möten förutom den tid jag lägger ner som aktiv ledare. Jag tror på sunt bondförnuft och för mig är det en självklarhet att alla är lika mycket värda oavsett vilken bakgrund man kommer ifrån."

I gruppintervjuerna framkom åsikten att likabehandling inte nödvändigtvis är självklart för alla.

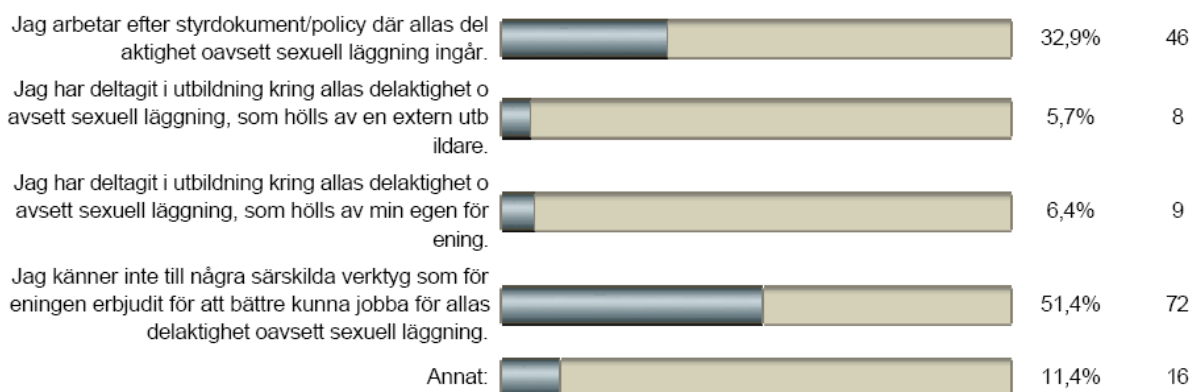
"Att behandla alla lika kanske är självklart för mig och för dig, men jag tror inte att det är lika självklart för alla."

3.2.1 Verktyg för arbete för allas delaktighet oavsett sexuell läggning

I jämförelse med frågan ovan var det färre som ansåg att de har verktyg för att arbeta med allas delaktighet oavsett sexuell läggning som ett särskilt område. 32,9% har angett att de arbetar utifrån styrdokument/policy där allas delaktighet oavsett sexuell läggning ingår. Det är alltså färre som angett att de arbetar utifrån styrdokument för allas delaktighet oavsett sexuell läggning jämfört med de som angett att de arbetar utifrån styrdokument då det gäller värdegrundfrågor i stort (44,6%).

51,4% har angett att de inte känner till några särskilda verktyg som föreningen erbjudit för att bättre kunna arbeta för allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Det är alltså fler som angett att de inte känner till några särskilda verktyg för arbete kring allas delaktighet oavsett sexuell läggning jämfört med de som angett att de inte känner till några verktyg för att arbeta med värdegrundsfrågor i stort (29,5%).

Även då det gäller utbildningar har färre angett att de deltagit i utbildningar kring allas delaktighet oavsett sexuell läggning, än utbildningar i värdegrundsfrågor i stort. (5,7% samt 6,4% jämfört med 17,3% samt 15,8%.)

I fritextssvaren framkommer det att flera tycker att arbete kring allas delaktighet oavsett sexuell läggning är en del i värdegrunden och ska ingå där. Det innebär att styrdokument/policy inte nödvändigtvis pekar ut sexuell läggning som ett särskilt prioriterat område utan att det innefattas i andemeningen. Exempel på fritextssvar:

"Jag arbetar efter vår policy. Den nämner inte orden sexuell läggning men den nämner att ALLA ska få vara med och att vi ska motarbeta mobbning."

Flera menar att sexuell läggning är ointressant i deras verksamhet, då alla är välkomna att delta. Verksamheter som riktar sig till barn anser att delaktighet oavsett sexuell läggning inte är relevant eftersom deltagarna är så unga. Exempel på fritextssvar:

"Inte aktuellt i vårt lag. Finns nog ingen risk med någon sexuell läggning hos 8-åriga pojkar."

Av fritextssvaren går det också att utläsa synpunkter om att "sunt förnuft" får gälla då det gäller arbete för allas delaktighet oavsett sexuell läggning, samt att alla får vara som de vill. Exempel på fritextssvar:

"Folk får göra och vara som de vill. Vem bryr sig?"

3.2.2 Likabehandling ur ett större perspektiv än sexuell läggning

Många av fritextssvaren och även enkätsvaren antyder att respondenterna anser att frågan om likabehandling gällande sexuell läggning är viktig och relevant, däremot inte mer viktig än någon annan likabehandlingsfråga. Under punkt 3.5.2 beskrivs att påståendet "frågan om delaktighet oavsett sexuell läggning är en del i värdegrunden och inte en fråga som bör lyftas mer än andra värdegrundsfrågor" får ett medelvärde på 5,02. Detta mätt på en skala mellan 1 och 6 där 1 stod för "stämmer inte alls" och 6 stod för "stämmer fullständigt".

Synpunkter som framkommit är alltså att ställningstaganden kring likabehandling, diskriminering och mobbning i lika hög grad även gäller andra diskrimineringsgrunder så som religion, kön, ålder, etnicitet och funktionshinder. Exempel på fritextssvar/citat under detta tema:

"En av andra värdegrundsfrågor men inte enskilt prioriterad högre. Vi har andra delar som känns mer viktiga att fokusera på."

"Man hinner inte tänka på de här frågorna. Det är inte som att vi aktivt har valt att inte arbeta med detta, men det är så mycket. Vi ska ha tjejer, vi ska försöka ha medlemmar överhuvudtaget, vi måste tänka så att det inte blir en snobbsport, vilka kläder vi har... Alkohol och droger och sådana frågor."

"Inom vår verksamhet är läggningen oviktig/ointressant och påverkar inte om man kan delta eller inte. Det viktigaste är att alla individer har möjlighet att delta i någon form av träning (mer fokus på funktionshinder och ålder). I annan verksamhet (lagidrotter/individuella sporter) förstår jag att frågan har en helt annan dignitet och är mycket mer svårhanterlig."

"Vi arbetar för alla oavsett läggning eller kultur. Vi har ex. kvinnojympa för invandrarkvinnor osv."

"Vi har dropolicy som alla skriver på vid tecknande av medlemskap."

"Alla ska känna sig välkomna och alla ska tas om hand på samma sätt!"

"Alla ska behandlas lika oavsett sexuell läggning, hudfärg, religion osv..."

Detta var en diskussion som även uppkom under gruppintervjuerna då flera ansåg att det är många andra ämnen som är minst lika viktiga att ta upp i idrottssammanhanget. Det handlar exempelvis om mobbingfrågan, likabehandling oavsett etnicitet samt om alkohol- och drogpolicyer.

"Jag tror egentligen att det här är det allra största problemet inom idrotten. Det finns ju andra problem, t.ex. många invandrarfamiljer som inte klarar att betala alla dyra medlemskostnader. Det är snarare ett större problem."

"Inom vår idrott arbetar vi mer med frågor om hur vi ska rikta oss till olika sociala grupper."

"Vi kör stenhårt på antimobbing. Det är en liten marginell procent om det ska vara någonting. Under alla mina år har det aldrig varit något större problem."

"Det är viktigt att föreningarna har en policy som ska synas tydligt på hemsidor och gärna vara uppspikad på väggarna, och det gäller ju inte bara sådana här frågor utan allmänt."

"Ett annat stort problem är föräldrar som tvingar sina barn till idrottande för att de kanske är överviktiga till exempel."

"Det handlar ju inte bara om sexuell läggning, utan det handlar ju om att vi alla är olika. Jag tänker till exempel på kvinnor i burka och hur svårt det är att få med dem i vår verksamhet."

3.2.3 Diskussionen om sexuell läggning inom idrott för barn och unga

Under flera av frågorna har respondenterna i fritextssvaren antytt att frågan inte är relevant eftersom de arbetar gentemot barn och unga i sin verksamhet. Flera menar att deltagarna i dessa fall är för unga för att en negativ jargong, eller problem kring likabehandling oavsett sexuell läggning kan förekomma. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Upplever att problematiken med pojkarna och deras sexuella läggning inte är ett problem eftersom de är mellan 13-15 år och de flesta har inte kommit på det där med tjejer ännu."

"När man är tränare för barn under 12 år är detta inte alls aktuellt."

"Jobbar med 4-10-åringar."

"Inte aktuellt i vårt lag. Finns nog ingen risk med någon sexuell läggning hos 8-åriga pojkar."

3.2.4 Likabehandling oavsett sexuell läggning – en nödvändig fråga eller inte?

I hela undersökningen tydliggörs två olika sidor av åsikter där den ena sidan anser att sexuell läggning är ett för lite diskuterat ämne, medan den andra sidan tycker att idrott och sexuell läggning inte har något med varandra att göra. Under intervjuerna diskuterades relevansen av att genomföra en undersökning av det här slaget. Är diskriminering på grund av sexuell läggning ett stort problem? var en av frågorna som ställdes.

"Hur stort är egentligen problemet med det här inom idrotten då? Jag själv har ingen aning."

Vidare diskuterades att anledningen till att ledarna inte vet om detta är ett stort problem eller inte beror på okunskap och att frågorna sällan eller aldrig diskuteras. Då frågan inte lyfts är det också svårare att se behovet av att arbeta med ämnet.

"Jag tror att det sitter mycket i brist på information och kunskap."

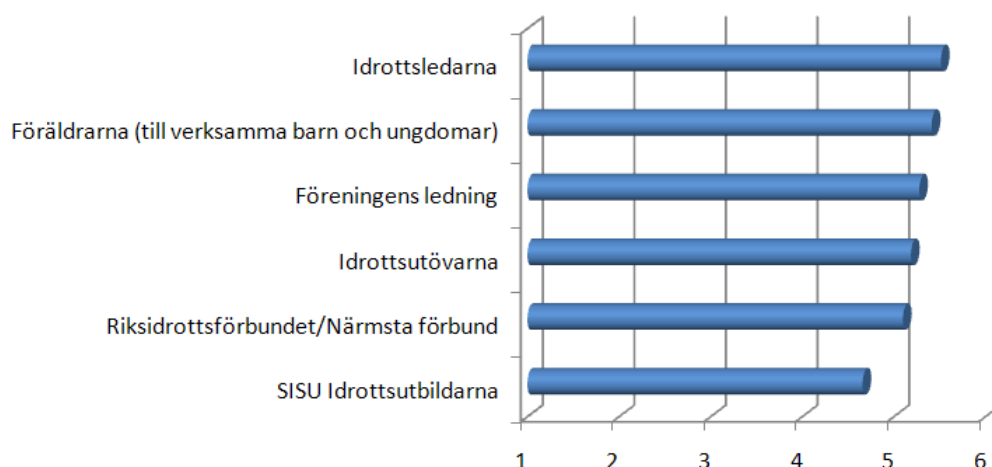
"Vi har ingen aktiv diskussion kring de här ämnena."

3.3 Vem bär ansvaret?

Medelvärdena av hur stort ansvar de olika aktörerna har visar att de flesta av respondenterna anser att alla nämnda aktörer har ett stort ansvar när det gäller allas delaktighet oavsett sexuell läggning. På en skala mellan 1 och 6, där 1 står för "inget ansvar alls" och där 6 står för "våldigt stort ansvar" ligger det sammanlagda medelvärdet på 5,15.

Av de enskilda aktörerna får "Idrottsledarna" det högsta medelvärdet på 5,5 och SISU Idrottsutbildarna får 4,6 och anses alltså ha ett stort ansvar, men lägst i förhållande till övriga nämnda aktörer.

Hur stort ansvar anser du att följande har för att alla ska känna sig delaktiga oavsett sexuell läggning?

Av fritextssvaren framkom flera olika åsikter och synpunkter på frågan kring vilka som bär ansvaret för allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Även frågans relevans kommenterades på olika sätt. Här följer några av de teman som togs upp i fritextssvaren.

3.3.1 Har idrottsledarna det största ansvaret?

Av de tillfrågade idrottsledarna i enkätundersökningen har flest poängsatt kategorin "idrottsledare" som mest ansvariga. I fritextssvaren framkommer åsikter om att de som arbetar närmast utövarna också har det största ansvaret. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Alla är lika ansvariga, men kanske att idrottsledarna som är närmast idrottsgruppen har det största ansvaret."

"Vi som verkar i det dagliga måste vara de som känner störst ansvar för frågan för att det ska vara verkningsfullt."

I gruppintervjuerna framkom olika åsikter om vilket ansvar en idrottsledare har. En åsikt är att ledaren inte kan ansvara för händelser som inträffar på sidan av idrotten, medan en annan åsikt menar att man som barn- och ungdomsledare alltid har ett ansvar att ställa upp om ett barn ber om hjälp. En tredje åsikt är att det är väldigt individuellt hur man som ledare ser på sitt eget sociala ansvar. Exempel på citat under detta tema:

"Tränarnas ansvar sträcker sig så långt som under själva träningen. Sedan är det ju föräldrarnas ansvar, skolans ansvar. Man kan ju inte göra så mycket mer än så. Annars får du ju jobba på heltid."

"Så fort vi som ledare får ett barns förtroende att lära dem något, oavsett idrott, oavsett aktivitet. Då har vi inte bara ansvaret under den timmen som vi är aktiva med barnet. Vi har ansvaret under dygnets alla timmar, delvis. Barnet kan ringa dig mitt i natten och säga att det är bråk hemma, vad ska jag göra? Då kommer du inte bara lägga på luren. Det är klart man reagerar."

"Det finns så många barn som betraktar dig som ledare som deras förälder mer än sina egna föräldrar."

"Jag tror att intresse för sådana här frågor är väldigt individuellt från tränare till tränare."

3.3.2 Handlar det om ett gemensamt ansvar av samhället och individen?

Flera av svaren handlar om att ansvaret för allas delaktighet oavsett sexuell läggning är ett gemensamt ansvar för alla – både inom idrotten och i samhället i stort. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Tycker att det ligger i varje människas värdegrund att ta ansvar för allas lika delaktighet."

"Jag tycker det är självklart att alla tar sitt ansvar i dagens samhälle!!"

"Alla som arbetar inom svensk idrott har ett ansvar för att motverka all diskriminering!"

"Det känns som om det ingår i all fostran att alla är lika värda. Föräldrar och ledare har otroligt stor del i sammanhanget. Vi måste i samhället förstå vårt ansvar."

"Skolan har ett stort ansvar. Värderingar från skolan och hemmet är mycket betydelsefulla, då dessa värderingar naturligtvis tas med till idrottsplatsen."

"Alla människor har ett personligt ansvar att säga ifrån i alla lägen vid olämpligt språkbruk oavsett om det gäller sexuell läggning, rasistiska uttryck eller dyl."

3.3.3 Övriga synpunkter kring ansvaret

Då frågan besvarades med fritextssvar av väldigt många i enkäten har det även inkommit särskilda synpunkter som inte passat in i någon av kategorierna ovan. Till dessa synpunkter hör bland annat att Idrottsförbundet/närmsta förbund har ett viktigt ansvar för att rusta föreningarna och föregå med gott exempel. Även politiker och bra förebilder inom idrotten nämns som viktiga.

Under gruppintervjuerna diskuterades behovet av ett övergripande "paraply" för styrning av frågor inom likabehandling oavsett sexuell läggning. En annan åsikt är att det även går att göra mycket på lokal nivå. Exempel på citat från gruppintervjuerna:

"Det hänger mycket på Riksidrottsförbundet och de enskilda förbunden, för vi som enskilda tränare vi har ju fullt upp med att bara hinna till träningarna. Det gäller att ha ett paraply."

"Idrottsförbunden är viktiga, för de kan ju tvinga klubbarna att leva upp till ett visst antal regler för att bli certifierade. Jag tror att det krävs något sådant."

"Även om vi inte får med idrottsförbundet så kan ju mycket göras på lokal nivå. Det kanske handlar om att regnbågsmärka klubben till exempel."

3.4 Sexuell läggning inom idrotten – en ickefråga?

Flera av svaren uttrycker att frågan kring ansvaret är en icke-fråga, eftersom sexuell läggning inte påverkar deltagarens kapacitet i den idrottsliga situationen. Vissa av svaren antyder att den ställda frågan är irrelevant eftersom man anser att det inte finns något problem i frågan om idrott och delaktighet oavsett sexuell läggning. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Det är ovidkommande vilken sexuell läggning du har i idrottsutövning."

"Som ledare/tränare spelar det ingen roll vilken sexuell läggning utövaren har."

"Sexuell läggning och idrott är inte sammanlänkade på något sätt, så länge inte hångel är med i träningsupplägget :) Som sagt, vem bryr sig?"

"Det blir inte ett problem förrän man gör det till ett problem!"

"En knäpp fråga. Det är givetvis allas ansvar och man behöver inte göra en grej av det. Den verksamhet vi utför fokuserar på den idrott vi håller på med."

Även under intervjuerna diskuterades huruvida sexuell läggning är relevant inom idrotten. Åsikter som framkom var bland annat att sexuell läggning inte är något man pratar om, samt att det inte är nödvändigt att prata om eftersom det inte påverkar det idrottsliga utövandet. Andra åsikter handlade om att en idrottare inte ska känna sig tvingad att vara öppen med sin sexuella läggning, men att klimatet ska vara så pass öppet att en person inte ska känna tvekan inför att vara öppen. Citat från intervjuerna:

"Det är ju ingenting man pratar om, och det är ju inget som egentligen är viktigt heller. Jag menar, vad jag har för läggning, det är ju ingen som har med det att göra. Det påverkar ju inte på något sätt den idrott jag utövar."

"Behöver en person verkligen berätta om de är hbt-personer? Det behöver väl ingen annan veta. Det behöver man inte prata om."

"Nej, du *behöver* inte berätta, men om problemet är att man inte *törs* berätta, då är det ju det som är problemet. Att folk i allmänhet inte berättar om sin läggning så fine, men om man känner att det här är en så pass stor del av mitt liv, och jag som jag delar med mina lagkamrater så att egentligen borde de känna till det här om mig, men jag *törs* inte berätta."

"Det är ju en människas eget val om man vill berätta om sin läggning. Så även om de inte vill berätta så måste ju vi aktivt berätta vad vi står för."

"Men de andra berättar ju inte att de är hetero? Det är ju samma sak."
 "Men det kanske de gör när de berättar att de ska på bio med sin tjej eller kille till exempel."
 "Jo det är ju sant i och för sig. Det gör de ju."

3.4.1 Är likabehandling oavsett sexuell läggning relevant för barn och tidig ungdom?

Några av svaren menar att frågan om allas delaktighet oavsett sexuell läggning inte är relevant för deras verksamhet eftersom utövarna är för unga för dessa frågeställningar. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Då 95% av medlemmarna i föreningen är <15 år och en majoritet <13 år är inte diskussionen kring sexuell läggning särskilt stort fokus."

"När man jobbar med barn och framförallt ganska små barn så existerar inte sexuell läggning."

"När man är tränare för barn under 12 år är detta inte alls aktuellt."

Även i intervjuerna framkom åsikten att idrottsverksamheter som vänder sig till barn till stor del saknar problematik kring särbehandling på grund av sexuell läggning.

"Än så länge har jag mest jobbat med ganska små barn, och då uppstår ju inte sådana här problem så ofta. Det kanske blir mer i äldre åldrar."

Diskussionen handlade även om att ett förebyggande arbete kring likabehandling oavsett sexuell läggning bör påbörjas i tidig ålder för att motverka diskriminering i framtiden.

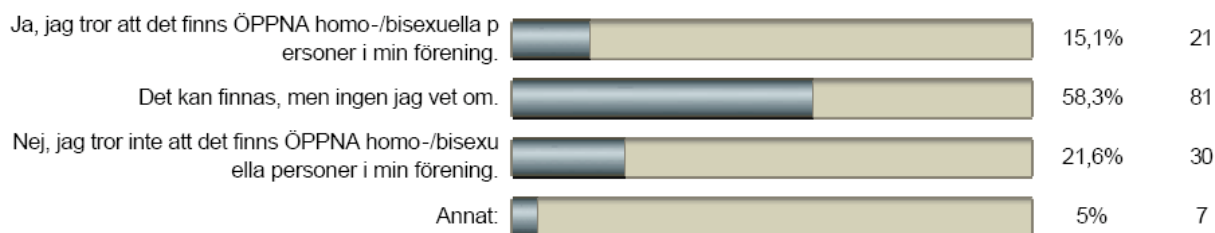
"Man måste diskutera med barnen redan när de är små. Att lära dem att acceptera att vi är olika. Vi kan inte alltid tro att det ska bli en pojke och en flicka tillsammans. Utan det kan bli två flickor eller två pojkar, och alla ska veta att det är okej."

"Går man till barn och säger "Kalles mamma har träffat en ny tjej, inte en kille." Då svarar de "jaha, vad kul." De är så praktiska i sitt tänk för liksom "det hade ju varit värre om det var en alkis." Deras sätt att se på saker är så enkelt. Vi vuxna lägger så mycket värderingar i allting. Vi skulle behöva lära oss mycket av ungarna."

3.4.2 Vet/tror ledarna att det finns öppna homo-/bisexuella personer i föreningarna?

I enkätundersökningen ställdes frågan om respondenterna tror eller vet att det finns öppna homo-/bisexuella personer i deras förening. Flest svarade att det kan finnas, men ingen de vet om. Den näst största kategorin tror inte att det finns öppna homo-/bisexuella personer i föreningen.

*Tror eller vet du att det finns öppna homo-/bisexuella personer i din förening?
 (Öppna med sin homo-/bisexuella läggning inför de andra idrottsutövarna.)*

I fritextssvaren framkommer åsikter om att sexuell läggning inte spelar någon roll och därför är det inget som respondenten har funderat över. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Inget vi lägger vikt vid."

"Trodde vi höll på med idrott. Sânt får RFSL hålla koll på."

"Jag har inte funderat över det, eftersom det inte spelar någon roll vilken sexuell läggning man har."

"Har inte stött på avvikande sexuell läggning i mitt uppdrag varken hos ungdomarna eller föräldrarna."

3.5 Idrottens påverkan på hela samhället

Under intervjuerna diskuterades respondenternas syn på idrotten som en viktig plattform för formandet av åsikter i hela samhället. Idrottsledarna var överens om att idrotten är en viktig arena vars kultur påverkar den generella kulturen utanför idrotten. Exempel på citat under detta tema:

"Inom idrotten har många sitt forum, även vuxna. Många attityder inom idrotten smittar av sig på hela samhället."

"Anledningen att jag sitter här idag är att jag vill ta tag i detta, inte för min egen skull, men att kanske få en öppen homosexuell spelare som kan stå för det och som kan bli accepterad för det i gruppen, i laget, i föreningen, och i Övik, i slutändan, och i Västernorrland, Sverige, världen... Vi ska kunna säga att "det var här det började". Jag tror och hoppas att jag kan leva efter det."

"Det känns som att det är kommunen, idrotten och kyrkan som har något att påverka med. De som inte idrottar kanske ofta är involverade i kyrkan på något sätt."

"Skolan är viktig för dessa frågor, men idrottsföreningarna är ett viktigt komplement."

Under intervjuerna diskuterades det också kring om jargong och språkbruk inom idrotten överförs på jargong och språkbruk i övriga samhället. Citat ur intervjuerna:

"Det handlar om elitsportskulturen. Inom hockeyn får man stå och skrika på domaren, inom andra sporter är det inte alls så. Men från att barnen är små så lär de av det vi gör, inte vad vi säger."

"Jag hoppas att i alla fall de som är vuxna har det vettat att inte ta den här kulturen med sig utanför arenan. Men barn kanske uppfattar att jaha så här får man göra, och tar det vidare utanför idrotten."

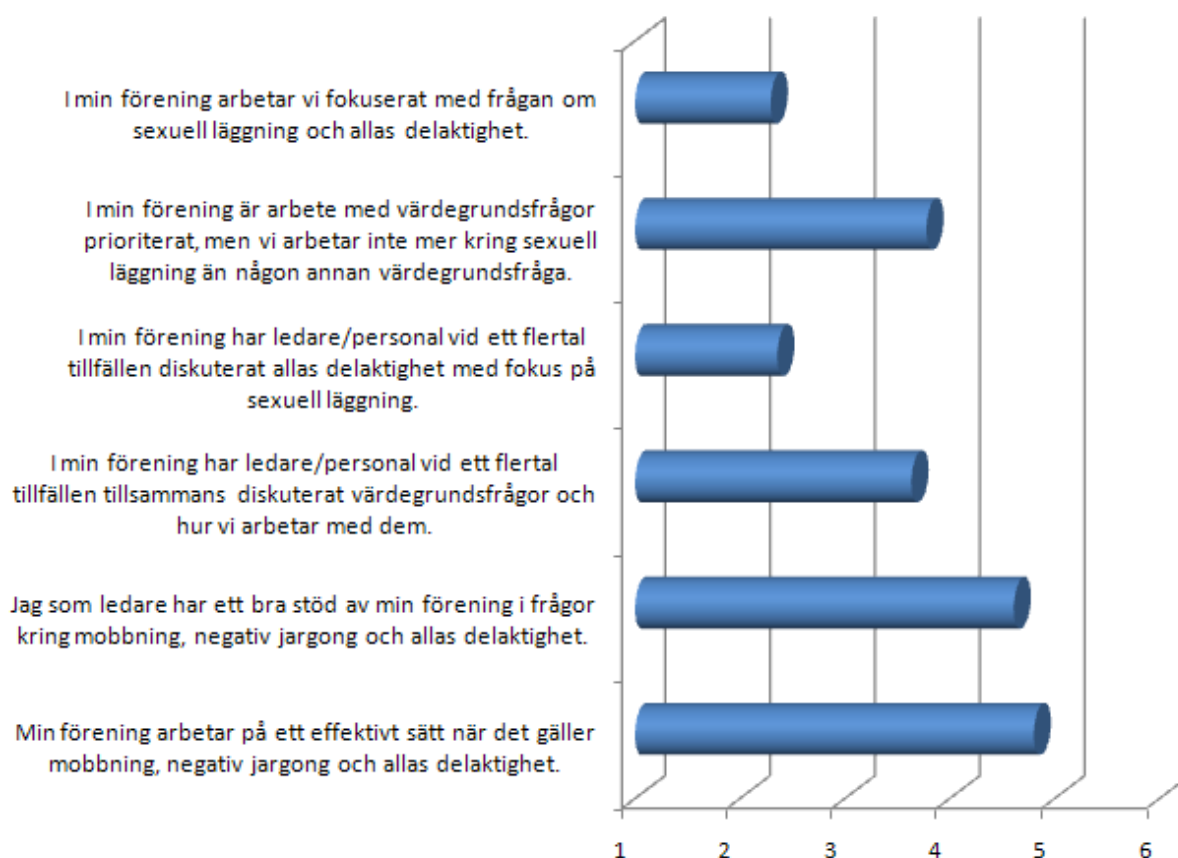
"Språket till exempel. Där använder ju tränare och ledare ett lika dåligt språk. Hur ska man då få adepter att använda ett bättre språk?"

3.5.1 Idrottsverksamheternas sociala ansvar

I enkätundersökningen ställde vi olika frågor kring hur verksamheterna arbetar med likabehandling överlag, samt om de arbetar fokuserat med likabehandlingsfrågor oavsett sexuell läggning. Respondenterna uppmanades att värdera hur mycket olika påstående stämde överens med deras verksamheter, där 1 stod för "inte alls" och 6 stod för "stämmer fullständigt".

Resultatet pekar på att de flesta idrottsledarna i hög grad tycker att deras förening arbetar på ett effektivt sätt när det gäller mobbning, negativ jargong och allas delaktighet. De flesta anser även att de som ledare får ett bra stöd av föreningen i frågor kring mobbning, negativ jargong och allas delaktighet.

En lägre andel svarar att föreningen arbetar fokuserat med frågan om sexuell läggning och allas delaktighet. Även frågan om föreningens ledare/personal brukar diskutera allas delaktighet oavsett sexuell läggning får ett lägre medelvärde.

3.5.2 Idrottsledarens sociala ansvar

Svaren kring frågorna om idrottsledarens sociala ansvar för att alla ska känna sig välkomna tyder på ett stort ansvarstagande hos ledarna. Respondenterna uppmanades att värdera hur mycket olika påstående stämde överens med deras erfarenheter, där 1 stod för "inte alls" och 6 stod för "stämmer fullständigt".

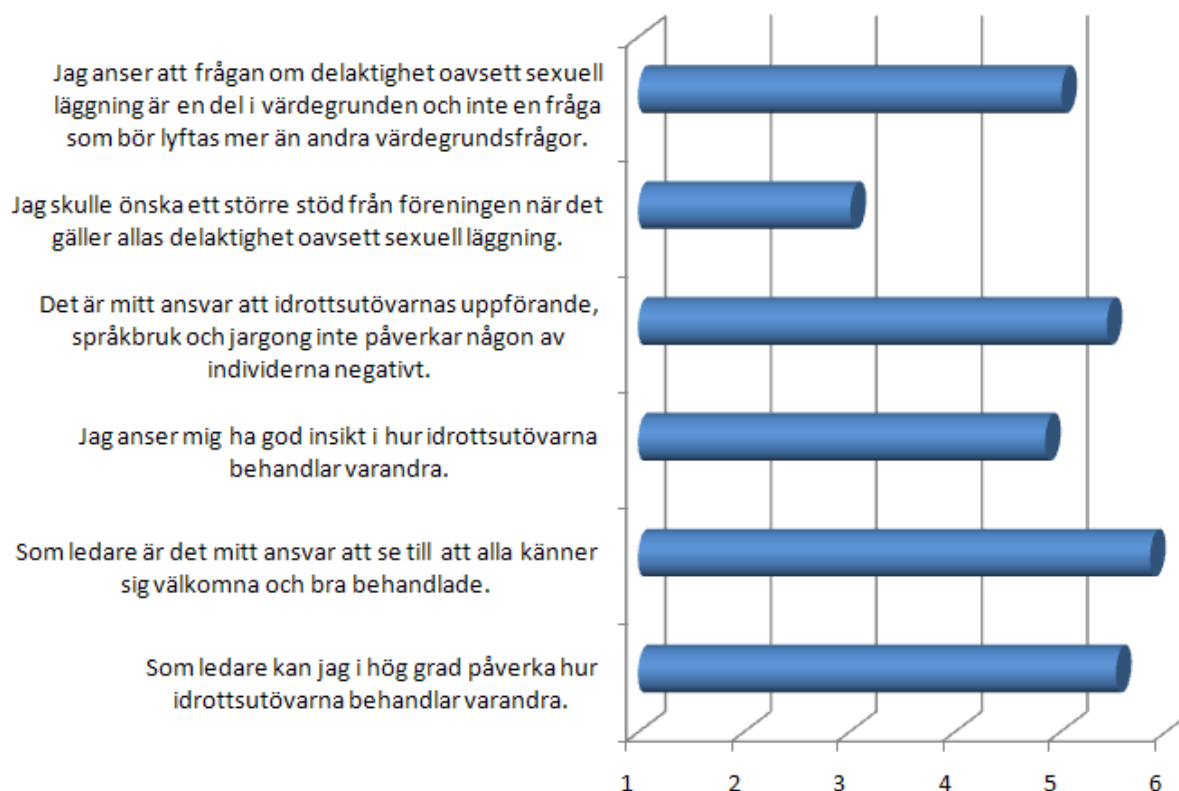
De tre påståendena att det är ledarens ansvar att idrottsutövarnas uppförande, språkbruk och jargong inte påverkar någon av individerna negativt, att jag som ledare i hög grad kan påverka hur idrottsutövarna behandlar varandra, samt att det är mitt ansvar som ledare att se till att alla känner sig välkomna och bra behandlade, får alla ett medelvärde över 5.

Påståendet att jag som ledare anser mig ha god insikt i hur idrottsutövarna behandlar varandra, får ett något lägre medelvärde, men ligger ändå relativt högt (4,86).

Ett lägre värde (3,02) får påståendet att ledaren önskar ett större stöd från föreningen när det gäller allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Det framgår däremot inte av svaren varför

majoriteten av ledarna inte anser sig behöva ett större stöd, då det både kan handla om att de redan har ett tillräckligt bra stöd, eller att de inte anser att behovet finns.

Ett högt värde (5,02) får påståendet att frågan om delaktighet oavsett sexuell läggning är en del i värdegrunden och inte en fråga som bör lyftas mer än andra värdegrundsfrågor. Detta är ett tema som även återkommer under många av fritextssvaren. Se punkt 3.2.2.

3.5.3 Har idrotten ett socialt ansvar utanför idrottsutövandet?

Några av kommentarerna i fritextssvaren har berört hur långt idrottsrörelsens sociala ansvar sträcker sig. Synpunkter som exempelvis kommit är att man som ledare enbart har möjlighet att påverka det som händer under själva idrottsutövandet och att det är idrotten som får styra huruvida det finns utrymme för social verksamhet inom idrotten/sporten. Andra synpunkter menar att ledarna är viktiga som goda exempel både då det gäller idrotten och rent socialt. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Som ledare kan man påverka det som händer i träningslokalen. Vi tillåter ju inte att man pratar med varandra om det inte är direkt kopplat till den övning man gör och det gör ju att det inte finns så mycket utrymme för dåligt språkbruk till exempel[...]"

"Det är den sport/idrott vi utbildar i som skall styra."

"Jag är gyminstruktör och har ett gruppas i veckan. På gym märker man inte så mycket av utövarnas relationer. Många är "anonyma" ansikten. Min uppgift är att se till att alla trivs och att stämningen är god. Några problem kring frågorna ovan har jag inte stött på alls."

"Människor är människor besående av manligt och kvinnligt. Det kommer alltid att finnas spänningar. Dock är tjejer mera utsatta oavsett läggning. Vi som ledare skall föregå med gott exempel och behandla alla lika så att ungdomarna blir trygga socialt och i sin idrottsdisciplin."

3.6 Upplever idrottsledarna en negativ jargong kring homo-/bisexualitet?

En majoritet (52,2%) av idrottsledarna svarar "inte alls" på frågan om de upplever en negativ jargong som rör homo-/bisexualitet inom deras idrott.

Den näst största kategorin menar att det ibland finns en negativ jargong, men på en skämtsam nivå (30,4%).

12,3% har svarat att det finns en negativ jargong, men att personerna inte fäster någon större vikt vid ordens betydelse. Denna synpunkt återkommer även i fritextssvaren då man menar att utövarna inte alltid förstår betydelsen av negativa ord som rör homo-/bisexualitet och att de därför inte används i sin egentliga betydelse. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Tror [...] inte att man förstår betydelsen inför t.ex. homoord mm."

"Böggjäväl har oftast inte med sexuell läggning att göra. Det har blivit ett annat ord bara... istället för idiot eller dumhuvud."

I intervjuerna diskuterades användningen av ord som "böggjäväl" och flera åsikter framkom, så som att ett sådant språk inte borde förekomma, att orden har tappat sin betydelse samt att en del tränare också använder ett dåligt språk.

"Alla uttryck, böggjäväl eller så, ett sådant språk borde ju inte finnas inom idrotten överhuvudtaget."

"Böggjäväl har blivit ett ord bara, ungefär som fan. Det finns ingen innebörd i ordet. Det är likadant med hora, det kan man också slänga ur sig hur som helst, tydligen. Jag tycker att det är jättehemska ord. Det fanns aldrig på kartan när en annan var ung."

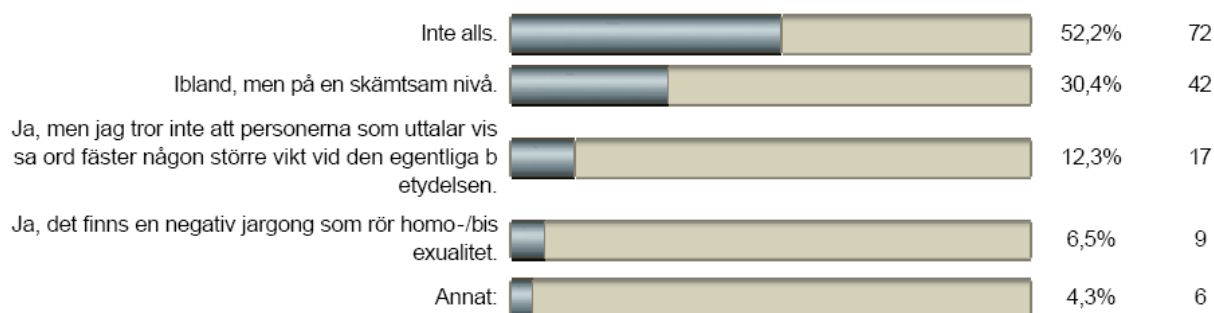
"Risken finns att vuxna resignerar och tänker att det här är ungdomarnas språk idag."

"Språket till exempel. Där använder ju tränare och ledare ett lika dåligt språk. Hur ska man då få adepterna att använda ett bättre språk?"

6,5% av respondenterna har svarat att det finns en negativ jargong som rör homo-/bisexualitet inom deras idrott. Ett av fritextssvaren menar exempelvis att omklädningsfrågan kan bli besvärlig om någon i gruppen är öppet homo-/bisexuell.

"Kan bli lite besvärligt i omklädningsrummet om alla vet att någon är homo, både för individen och de andra."

Upplever du som ledare att det inom din idrott finns en negativ jargong som rör homo-/bisexualitet?

I fritextssvaren har flera skrivit att de inte vet om det finns en negativ jargong eller inte. Många har inte uppfattat något i denna riktning, och kan därför inte avgöra huruvida det finns eller inte. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Har ej hört något i den riktningen."

"Vet inte, har dålig koll... Säkert lika dåligt som i resten av samhället."

"Då jag inte har stött på sexuell läggning som ett problem så vill jag inte svara på frågan."

"Eftersom vi inte har några just nu så kan jag inte svara på den här frågan."

Andra menar att en negativ jargong förekommer, och då inte bara inom deras verksamhet utan exempelvis även i samhället i stort och i inom skolan. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Självklart, hör man var dag både på skolor mm."

"I alla lagidrotter finns det tyvärr historiskt en negativ jargong mot hbt, och det gör det svårare för dem med annan sexuell läggning att vara sig själva."

"Det är väl aldrig lätt att vara öppen om homosexualitet till en början? Den som kommit ut ur garderoben är oftast stark och får den respekt den förtjänar."

Andra synpunkter rör att det finns fördomar och en negativ jargong inom deras verksamheter. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Upplever mycket fördomar och fördömanden från framförallt ishockeyn. Finns inte en acceptans för konståkningskillar bland dom grupperna. [...]"

I intervjuerna framkom självkritiska funderingar då ledarna ställde sig frågan om huruvida deras eget arbete är tillräckligt för att främja likabehandling oavsett sexuell läggning.

"Jag vet inte att vi har någon alls i vår klubb som är hbt. Det kanske vi borde ha. Det kanske betyder att vi inte är så välkomnande som vi skulle vilja vara."

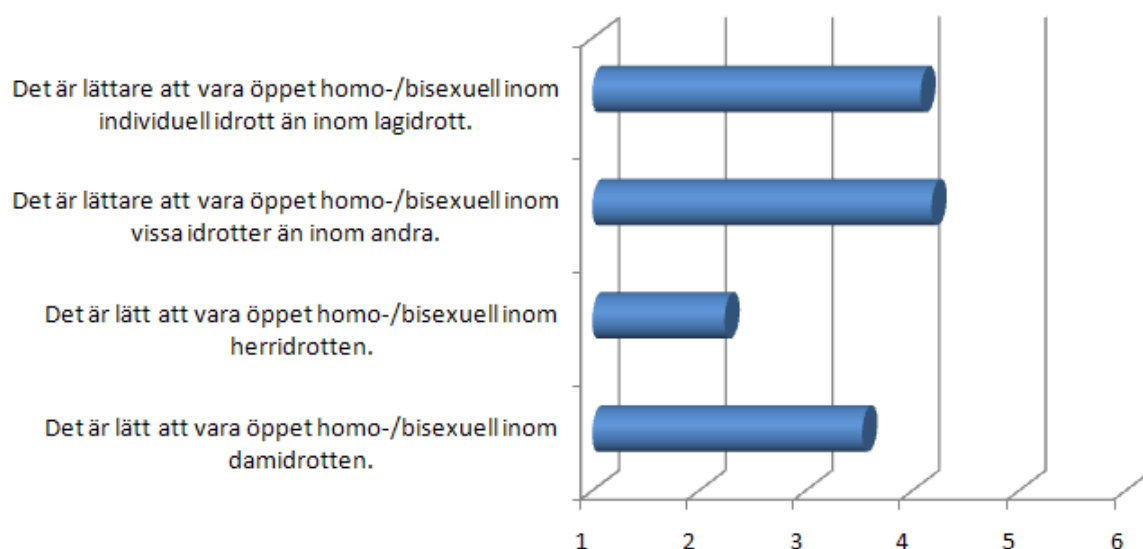
"Det är ju bra att säga att alla är välkomna. Men det är ju lätt att säga, från vår sida. Men om vi ska vara lite självkritiska så kan man ju fundera på vilka det faktiskt är som är med och tränar med oss. Skapar vi verkligen en atmosfär där alla är inbjudna?"

”Vi kan ju tycka att alla är välkomna, men sen är det ju en helt annan fråga vilka som faktiskt kommer.”

3.6.1 Är det lätt att vara öppet homo-/bisexuell inom idrotten?

Respondenterna uppmanades att värdera hur mycket olika påståenden stämde överens med deras generella uppfattning kring idrottsrörelsen i stort, där 1 stod för ”inte alls” och 6 stod för ”stämmer fullständigt”.

Resultatet visar att de flesta svarar någonstans i mitten på de flesta frågorna. Det vill säga att det stämmer till viss del, och till viss del inte. Däremot har fler uppfattningen att det är lättare att vara öppet homo-/bisexuell inom damidrott än inom herridrott.

Under intervjuerna uttryckte respondenterna till stor del att det kan vara svårt att vara öppet hbt-person inom idrotten. Åsikter uppkom samtidigt att detta kanske främst är ett bekymmer inom större föreningar och lagsporter.

”Jag tror att det förekommer ganska mycket mörkläggning kring detta. Att man kanske inte riktigt är välkommen och blir undanknuffad på ett eller annat sätt.”

”Jag upplever det som oerhört svårt att komma ut inom framförallt en lagsport, av rädslan att inte bli accepterad.”

”Det är ju säkert ofta när träningen är slut, eller när skolan är slut som sådana här påhopp kan inträffa. När ingen ser.”

”Jag tror inte allt syns bara genom att någon pucklar på någon annan, utan det är nog mer att den där personen verkar inte så glad idag.”

”Det är så mycket som händer i ett omklädningsrum, på avbytarbänken, det är så mycket föräldrar som skriker och gapar, som inte tränarna ser eller hör.”

”Många föreningar här är ju väldigt tävlingsinriktade. Det är många lag där det är samma ålder och samma kön, och då är det väl lättare om alla är lika för då tränar alla lika och alla borde prestera lika bra.”

”Jag förstår att vissa föreningar måste toppsatsa. Men man måste också vara försiktig så att man inte begränsar toppsatsningen, till exempel genom att inte

acceptera alla som inte passar in i mallen. Kan man ändå få dessa personer att prestera så kanske de är långt mycket bättre.”

”Ofta tror jag att om man känner sig annorlunda så söker man sig kanske till mindre föreningar, för där kanske det finns mer acceptans för olikhet. Stora föreningar vet att de får sina kontrakt varje år, så de kan lättare sortera bort de andra som de inte vill ha.”

3.6.2 Att förutsätta heterosexualitet

Några av svaren i enkätundersökningen tydliggör en uppfattning hos dessa idrottsledare om att heterosexualitet är det normala och att homo-/bisexualitet är ”en annan” eller en ”avvikande” sexuell läggning. Exempel på fritextssvar under detta tema:

”Om jag/vi ledare skulle hamna i den sitsen att vi mot all förmodan skulle få någon spelare med en annan sexuell läggning i laget och det skulle uppstå något problem så får man då ta upp frågan med någon i från styrelsen.”

”Svårt att säkert veta om någon är sexuellt avvikande. Viktigt att kanske få veta det, då skulle uppmärksamheten på ev. mobbningstendenser uppmärksammas. Men ibland kanske inte ens föräldrar vet hur det är ställt med den saken, särskilt när det gäller ungdomar.”

”Har inte stött på avvikande sexuell läggning i mitt uppdrag varken hos ungdomarna eller föräldrarna.”

3.6.3 Respondenternas syn på hbt-frågan i Örnsköldsvik

I intervjuerna framkom flera åsikter kring hbt-frågan och likabehandling oavsett sexuell läggning i Örnsköldsvik som kommun. En åsikt är bland annat att Örnsköldsvik inte är en öppen stad då det gäller hbt-frågan, att många hbt-personer väljer att lämna kommunen och att det skulle behöva väckas en debatt för att få upp frågan i det allmänna medvetandet. Exempel på citat under detta tema:

”Örnsköldsvik lär ju inte komma högt på listan över homovänliga kommuner i Sverige direkt. Det här är en ganska gammaldags stad på det viset.”

”Att överhuvudtaget öppna medvetandet i den här staden, exempelvis genom att regnbågsmärka klubben med ett klistermärke, skulle göra mycket eftersom det är så tabu här. Det behövs för att skapa lite debatt.”

”Det är väldigt få i Örnsköldsvik som är öppet homosexuella. De jag vet har flyttat härifrån. Vi kan ju inte vara en stad där alla är heterosexuella. Är inte det lite tragiskt?”

”Men det känns som att det finns hopp. För det känns som att det är mer öppet än tidigare. Men jag vet inte, det går aldrig att göra för mycket.”

”Det är en fråga som det pratas lite om. På något sätt kanske man måste tvinga fram en diskussion. För som vi sagt så är det ju jobbiga och tabubelagda frågor att prata om och då ska man ju inte tro att föreningarna gör det av sig själva.”

”Det enda som har väckt debatt i den här staden var ju när de körde den här utställningen ”Ecco homo” och ”In hate we trust”. Det var ju liksom ”det här måste bojkottas, stan kan inte acceptera det här”, och ”jag tänker aldrig mer gå till museet” och ”de borde dra in kommunbidragen”. Det blev en jättedebatt vilket var ganska roligt tycker jag. Den här staden behöver provoceras för att det ska bli någon debatt.”

3.6.4 Är sexuell läggning inom idrotten ett tabubelagt samtalsämne?

I gruppintervjuerna diskuterades frågan om sexuell läggning inom idrotten utifrån om diskriminering av hbt-personer förekommer eller inte. En synpunkt som de flesta var överens om är att diskussionen om sexuell läggning inom idrotten är ett tabubelagt ämne och därför kan det vara svårt för föreningarna att driva ett arbete kring dessa frågor.

"Sexuell läggning inom idrott är tabu. Som ungdomsspelare var det aldrig något prat om de här frågorna. Som seniorspelare, både på amatör- och elitnivå, så upplevde jag det som att jag inte hade några fördomar, men jargongen var ju ändå som att det var en mobbing mot hbt-personer. I början av min tränarkarriär så hade jag mycket av det med mig och såg inte eller hörde inte ifall att det skulle vara någon som mot fördomar var sexuellt avvikande, eller hur man nu uttrycker det."

"Jag upplever det som oerhört svårt att komma ut inom framförallt en lagsport, av rädslan att inte bli accepterad."

"Man måste våga prata om de här frågorna. Det är så tabu. Det är liksom jätteotäckt att sitta och prata om de här frågorna när man har haft sådana fördomar emot sådant här tidigare."

"Man kan ju undra varför det som är annorlunda är så jäkla läskigt. Rent generellt."

3.6.5 Idrottsledarnas personliga åsikter

Återkommande i fritextssvaren är idrottsledarnas personliga åsikter om huruvida de anser att likabehandlingsfrågan oavsett sexuell läggning är viktig och/eller relevant. Flera menar att de själva inte behandlar idrottsutövarna olika på grund av sexuell läggning, eller på några andra grunder. Det handlar ofta om att den sexuella läggningen inte påverkar prestationerna och att det därför heller inte finns någon anledning för olika behandling. Andra menar att detta är en ickefråga som inte nödvändigtvis behöver vara ett problem.

Idrottsledarnas personliga åsikter är däremot inget vi har frågat efter, då undersökningen fokuserar på verksamheternas ställningstaganden och likabehandlingsarbete. Men det är naturligtvis intressant att ta med dessa åsikter ändå, även om de är personliga för individen och inte nödvändigtvis säger något om verksamhetens ställningstagande i stort. Det är dock naturligt att verksamheterna speglas av individernas åsikter, samtidigt som verksamheternas ställningstaganden i stort påverkar individernas personliga åsikter. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Ser inte människorna utifrån deras läggning, så alla åkare är åkare varken mer eller mindre."

"Jag anser att det inte har någon betydelse vilken sexuell läggning dom har. Vet alla hur det är så får man acceptera att så är fallet. Det är min uppfattning."

"Ingen borde bry sig om detta. 'Sköt dig själv och skit i andra.'"

"Alla ska kunna känna sig välkommen inom idrotten oavsett sexuell läggning och den personen ska inte behöva höra nedsättande ord från andra deltagare eller känna sig särbehandlad på något vis."

"Vill en kvinna vara med en kvinna eller tvärt om varsågod, det är deras beslut. Värdegrunden i det, hur man behandlar denna info, bör man nog diskutera med individen och inte göra så stor sak av det."

"Anser mig inte ha så stort behov av detta trams."

"Det var ett himla tjat om sexuell läggning hit och dit. Då det gäller mig är alla välkommen och träna."

"Jag har bi, homosexuella vänner."

Även i intervjuerna framkom en mängd personliga åsikter. Alla intervjuade uttryckte att de är positiva till arbete för likabehandling oavsett sexuell läggning. Det diskuterades också mycket kring situationen i Örnsköldsvik och en gemensam åsikt var att det skulle behöva göras mer för att likabehandling oavsett sexuell läggning ska bli en viktigare fråga inom idrotten. Exempel på citat ur intervjuerna:

"Jag har inga problem med det. Vi har en i klubben som är bisexuell och han har kommit jättelångt och alla är vän med honom."

"Var det i England där en fotbollsspelare som spelat på ganska hög nivå kom ut nyss? Det är ju hemskt, att man först som vuxen, som 30-åring, ska ta klivet att våga stå för vem man är. Förstå vad dåligt den här människan har mått."

"Jag tycker att det är skrämmande att man aldrig gör någon uppföljning kring sådant här, att man jobbar med det. För de (föreningarna) säger ju att de gör det, men vi ser ju att de inte gör det."

"Det är väldigt få i Örnsköldsvik som är öppet homosexuella. De jag vet har flyttat härifrån. Vi kan ju inte vara en stad där alla är heterosexuella. Är inte det lite tragiskt?"

"Men det känns som att det finns hopp. För det känns som att det är mer öppet än tidigare. Men jag vet inte, det går aldrig att göra för mycket."

"Jag upplever det som oerhört svårt att komma ut inom framförallt en lagsport, av rädslan att inte bli accepterad."

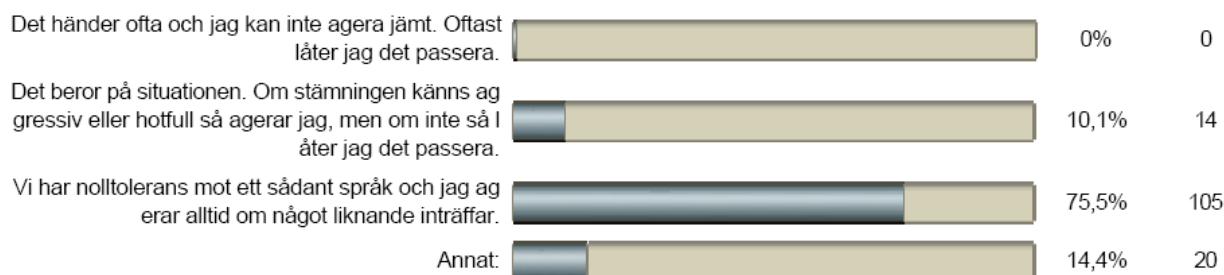
"Man måste våga prata om de här frågorna. Det är så tabu. Det är liksom jätteotäckt att sitta och prata om de här frågorna när man har haft sådana fördomar emot sådant här tidigare."

"Man kan ju undra varför det som är annorlunda är så jäkla läskigt. Rent generellt."

"Jag tror att det kan vara hämmande för en spelare som vill men inte törs komma ut, att utvecklas inom sin idrott. Likaväl som det kan vara hämmande för föreningen om det finns ledare som inte vågar ta diskussionen, eller törs och vill lära sig mer om det för att kunna ta diskussionen. Det kan få konsekvenser om det blir påtvingat. Det är ju allt som oftast upp till personerna själva."

3.7 Hur agerar idrottsledarna i situationer kring diskriminering och likabehandling?

En deltagare kallar en annan deltagare "böggjävvel" eller ett liknande nedsättande ord med anspelning på homo- eller bisexuell läggning.

De flesta fritextssvaren uttrycker att de i sin tränarroll aldrig varit med om att detta inträffat. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Har inga sådana problem."

"Jag har aldrig varit med om det men skulle det hända så skulle jag agera."

Andra svar menar att man som tränare agerar genom att ta upp det inträffade på ett eller annat sätt. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Säger till att jag/vi inte accepterar sådant språk"

"Ta upp att det ej är ok."

Andra synpunkter är att ordet "böggjävvel" inte nödvändigtvis är menat som negativt mot homosexuella, utan att det blivit ett skällsord. Exempel på fritextssvar under detta tema:

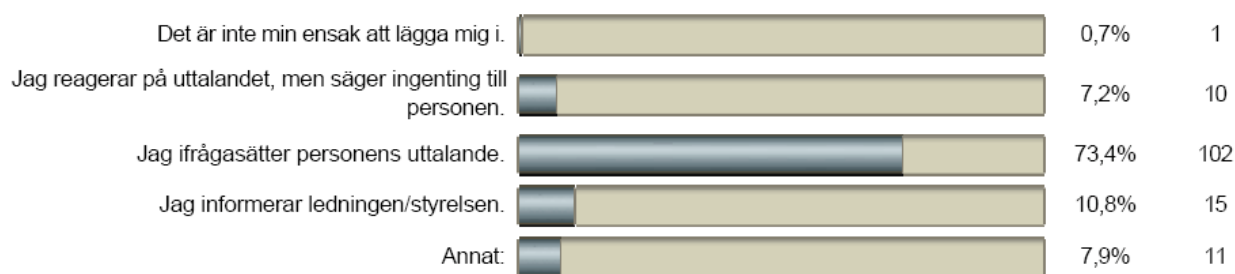
"Böggjävvel har oftast inte med sexuell läggning att göra. Det har blivit ett annat ord bara... istället för idiot eller dumhuvud."

Även i gruppintervjuerna diskuterades språkbruket. Exempel på fritextssvar under detta tema:

"Böggjävvel har blivit ett ord bara, ungefär som fan. Det finns ingen innebörd i ordet. Det är likadant med hora, det kan man också slänga ur sig hur som helst, tydligen. Jag tycker att det är jättehemska ord. Det fanns aldrig på kartan när en annan var ung."

"Risken finns att vuxna resignerar och tänker att det här är ungdomarnas språk idag."

En annan ledare eller personal inom föreningen uttrycker sig negativt eller sarkastiskt om homo-/bisexuella.

Även på denna fråga uttrycker flera fritextssvar att respondenterna i sin tränarroll aldrig varit med om att detta inträffat. Andra typer av svar handlar om att det beror på situationen, vilka som hör, eller om det upprepas. Exempel på fritextssvar under dessa teman:

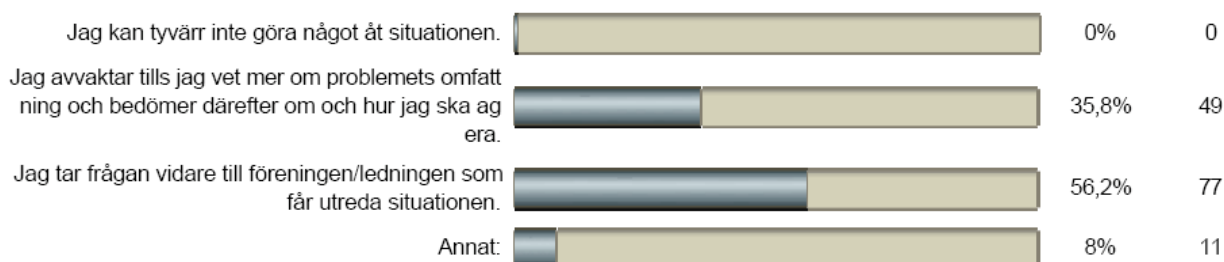
"Har inga sådana problem."

"Det beror på om ledaren/personal har ungdomar runt sig."

"Beroende på situation ifrågasätter jag eller tar det vidare till ledningen."

"Om det upprepades skulle jag prata med den personen."

En deltagare uppger sig ha blivit orättvist behandlad på grund av sin sexuella läggning.

Det flesta fritextssvaren menar att respondenten skulle ta upp problemet/situationen som inträffat med berörda parter. Andra svar handlar om att detta är något som aldrig inträffat. Exempel på fritextssvar under dessa teman:

"Tar frågan vidare samtidigt som jag som medmänniska reagerar."

"Tar upp det med berörda parter och tränaren."

"Har aldrig stött på det."

"Jag tar tag i frågan direkt och vi löser problemet i laget om så skulle vara fallet."

3.8 Vad borde göras för allas delaktighet inom idrotten oavsett sexuell läggning?

Under intervjuerna landade diskussionerna till och från i vilka åtgärder som borde vidtas för att komma till rätta med de problem man ser för delaktighet oavsett sexuell läggning. Några av de åtgärder ledarna tog upp handlar om att medvetna människor ska arbeta med frågorna, att uppföljning ska göras, att förbunden och kommunen ställer krav för bidragsberättigande och att engagera föreningarna i frågan. Exempel på citat:

"Det gäller att ha medvetna människor som jobbar med de här frågorna. Vi får jättemycket information om vi ska hålla någon typ av regnbågsdag eller så. Jag är stolt över att kunna säga att Friskis och Svettis är långt framme i de här debatterna."

"Det går att ta i små steg. Bara en liten symbolhandling kan göra mycket. Man behöver inte sitta och ha en workshop med våra ungdomar för de skulle bara tycka att vi var jättetöntiga. Utan jag tror att man ganska lätt kunna få med det någonstans så att folk vet att vi står för detta."

"Jag tycker att det är skrämmande att man aldrig gör någon uppföljning kring sådant här, att man jobbar med det. För de (föreningarna) säger ju att de gör det, men vi ser ju att de inte gör det."

"Idrottsförbunden är viktiga, för de kan ju tvinga klubbarna att leva upp till ett visst antal regler för att bli certifierade. Jag tror att det krävs något sådant."

"Kommunen skulle kunna göra mycket. Titta bara på vart de lägger sina pengar. Varför ska man ge bidrag till klubbar som inte stödjer lika villkor för alla människor? Det är ju de (kommunen) som sitter på pengarna, då kan de också ställa krav."

"Kommunen kan påverka genom att ställa krav. Men man får vara försiktig när man sätter upp krav också, för man vill ju inte döda engagemanget för att folk ska orka ställa upp och arbeta i föreningarna. Då tror jag att det är vettigt att bjuda in föreningarna och hålla en debatt om det. För kommer det bara krav så kan det bli att "men då får det vara, då lägger vi ner." Det gäller ju att få med sig föreningarna."

"Men när man har riktade bidrag, då kan man ju faktiskt tvinga folk och klubbar. För då kan de välja att vara utan de här pengarna. Då får de driva sina klubbar bäst de vill. Men så länge vi ger dem pengar, det är ju en massa pengar varje år från oss vanliga skattebetalare, så det är klart att det går att välja. De flesta vill ju ha pengarna."

"Det bästa vore om man kunde engagera föreningarna. Så att det inte blir ett ont måste."

"Man måste satsa på att ungdomarna får med sig detta någonstans ifrån, om det så är från skolan, idrotten eller kyrkan."

4 Analys

4.1 Idrottsledarnas utbildning

Det är långt ifrån alla idrottsledare som har genomfört någon form av ledarskapsutbildning. Synpunkter som framkommit av de som har genomfört utbildningar är att diskussionen kring delaktighet oavsett sexuell läggning oftast inte tas upp i innehållet. Däremot diskuteras frågor kring likabehandling generellt, med fokus på andra diskrimineringspunkter så som etnicitet och kön under utbildningarna.

4.1.1 Utbildning – ett sätt att avhjälpa okunskap?

Utbildning kan vara en användbar kanal för att medvetandegöra frågan om likabehandling oavsett sexuell läggning. Genom utbildning kan idrottsledarna få kunskap om hbt som en lika självklar diskrimineringsfråga som etnicitet eller kön.

Okunskap gör att idrottsledarna inte förstår syftet eller relevansen av arbete för likabehandling oavsett sexuell läggning. Genom att på ett tydligare sätt väva in hbt-kunskap i utbildningarna kan frågans relevans bli uttalad och inte lika osynlig. I resultatet framkommer på några ställen tydligt att sexuell läggning inte är ett omtalat ämne då respondenterna avfärdat frågor genom att skriva att de "inte har så stort behov av detta trams" eller att "det är ett himla tjat om sexuell läggning hit och dit." Större kunskap kring hbt kan således vara nödvändig för att vissa idrottsledare ska få upp ögonen för likabehandlingsfrågan oavsett sexuell läggning.

4.2 Verktyg för arbete mot diskriminering och allas lika värde

Flera av ledarna anger att de arbetar utifrån policyer och riktlinjer för värdegrundfrågor och mobbning. 29,5% känner däremot inte till några verktyg (exempelvis styrdokument eller utbildningar) som föreningen erbjudit för att bättre kunna arbeta med värdegrundsfrågor. Av de som anger att de arbetar utifrån styrdokument kring värdegrundsfrågor är det färre som anger att sexuell läggning ingår som likabehandlingsfråga. Över hälften anger att de inte känner till några verktyg som föreningen erbjudit för att bättre kunna arbeta för allas delaktighet oavsett sexuell läggning.

Detta tyder på att det inte är självklart att alla föreningar arbetar aktivt med värdegrundsfrågor. Det visar samtidigt att av de som arbetar med värdegrundsfrågor är sexuell läggning inte nödvändigtvis ett utpekat område.

Värdegrundsfrågor har olika betydelse för de olika föreningarnas arbete. Många fokuserar inte på likabehandling, utan kärnfrågorna kan istället handla om att ha en alkohol- och drogpolicy.

I resultatet framkommer åsikter om att "sunt förnuft" borde råda då det gäller likabehandlingsfrågor. Det tyder på att ledarna anser att frågan om likabehandling inte nödvändigtvis måste styras av en särskild policy eller ett styrdokument. Däremot framkommer också åsikter om att likabehandling kan anses som en självklarhet av många, men att det ändå är väldigt olika hur och varför ledarna arbetar med dessa frågor. Det tyder på att det är mycket upp till varje individ i fall man själv anser att frågan är viktig eller inte. Har man ingen förkunskap om likabehandling oavsett sexuell läggning är det därför inte troligt att man arbetar aktivt för att främja dessa frågor.

4.2.1 Likabehandling oavsett sexuell läggning – en fråga bland många andra

En tydlig åsikt i resultatet är att likabehandling oavsett sexuell läggning är en del av värdegrunden, men inte en fråga som är i behov av att lyftas mer än andra frågor. Ledarna menar att det finns andra problem som är viktigare för idrotten, exempelvis etnicitet, religion, kön, möjligheten för olika sociala grupper att betala medlemsavgifter, etc.

Genom att föreningarna i många fall utgörs av tränare och ledare som arbetar ideellt kan det vara svårt att få alla engagerade i alla frågor. I resultatet framkommer åsikter om att ledarna redan nu har en massa "måsten" och "borden" och inte har tillräckligt med tid för att på ett enkelt sätt integrera alla olika värdegrundsfrågor i sitt arbete. Det behöver inte handla om ovilja, men utan tydliga krav eller ett tydligt engagemang från andra håll är det svårt att prioritera alla frågor och även hinna genomföra träningarna.

4.3 Vem bär ansvaret?

I resultatet framgår det att idrottsledarna anser att samtliga nämnda aktörer har ett stort ansvar då det gäller allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Idrottsledarna själva anses ha det största ansvaret. Däremot är det också tydligt att idrottsledarna behöver stöd från sina föreningar eftersom de inte anser att de kan driva frågan själva.

4.3.1 Alla är ansvariga – ingen är ansvarig?

Ett generellt problem då "alla" anses ha ett gemensamt ansvar för att en fråga drivs är att ingen är mer ansvarig än någon annan och således är det lätt att ingen driver frågan alls. Resultatet tyder på att det inte finns någon uttalad aktör som driver frågan kring idrottens agerande för allas delaktighet oavsett sexuell läggning. Det sociala ansvaret ligger hos ledarna och regleras i vissa fall av föreningarnas styrdokument, men det är inte säkert att likabehandling oavsett sexuell läggning ingår i arbetet. Utan kunskap hos de enskilda ledarna, eller kunskap och/eller krav på föreningarna finns ingen efterfrågan för att arbeta med likabehandling oavsett sexuell läggning. Om inte frågan väcks, hur ska man veta att den borde prioriteras?

4.4 Sexuell läggning inom idrotten – en ickefråga?

Många menar att sexuell läggning är ointressant i deras verksamhet, eftersom alla är välkomna att delta. Sexuell läggning anses alltså inte vara ett hinder för utövandet av den fysiska idrottsgrenen och därför en ointressant fråga.

Detta synsätt tyder på en inställning att de idrottsaktiva enbart deltar i idrottsutövandet rent fysiskt, utan att ta del av det sociala sammanhanget som det kan innebära att träna tillsammans med andra. Synsättet strider även mot åsikten att idrotten är viktig för skapandet av en kultur och jargong i hela samhället.

Okunskap kring hbt-frågor och likabehandling oavsett sexuell läggning bidrar till att många föreningar inte ser ett behov av att arbeta med frågan. Sexuell läggning anses av flera ledare vara något privat som inte angår någon annan än individen, och därför berör sexuell läggning inte idrotten. Exempel som tagits upp handlar om att heterosexuella inte heller berättar att de är heterosexuella eftersom det är oviktigt i sammanhanget, och därför behöver inte homo-/bisexuella vara öppna med sin läggning heller. Men att berätta om sin sexuella läggning är något som de flesta gör i vardagligt tal, varje gång de exempelvis berättar om sin partner och använder "hon" eller "han". Att som homo-/bisexuell undvika att berätta om sin partner, eller

om sin familjesituation på grund av osäkerhet, gör att personen kan känna sig mindre delaktig i de sociala samtalen och på så sätt bli frivilligt eller ofrivilligt utestängd från gemenskapen.

4.4.1 Heteronormen – uppfattningen om att alla är heterosexuella

I resultatet lyfts åsikten att en homo-/bisexuell person inte ska behöva vara öppen med sin läggning om han eller hon inte vill. En annan sida anser samtidigt att om en person väljer att inte vara öppen med sin sexuella läggning så kan det innebära att föreningen inte är så pass accepterande att personen känner en trygghet i att vara öppen. Om ingen i laget/gruppen är öppet homo-/bisexuell kan den allmänna uppfattningen bli att alla är heterosexuella, och därför finns ingen risk att någon känner sig olika behandlad på grund av sin läggning. Denna heteronormativa uppfattning, att alla som inte är uttalat hbt är heterosexuella, gör att föreningarna inte blir medvetna om att det kan förekomma personer som inte mår bra av kulturen och jargongen som bildats i laget/gruppen.

Heteronormen utgår från att alla är och agerar på ett sätt där män är intresserade av kvinnor och kvinnor är intresserade av män. Allt som inte är på detta sätt är avvikande och/eller onormalt. Uppfattningar och ageranden utifrån heteronormen kan vara både medvetna och omedvetna.

I resultatet syns flera heteronormativa fritextssvar och citat. Även om idrottsledarna som skrivit eller uttalat dessa har en positiv inställning till arbetet med likabehandling oavsett sexuell läggning blir okunskapen om frågan ändå tydlig. Genom att exempelvis prata om att man accepterar "andra" läggningar görs ett tydligt ställningstagande till vad som är normen. Idrottsledarna kan således själva tycka att de arbetar på ett mycket bra sätt, men trots det förbättras inte likabehandlingen.

4.4.2 "Alla är välkomna" – detsamma som att alla är "delaktiga"?

Genom hela undersökningen har respondenterna på olika sätt uttryckt att de välkomnar alla i sina föreningar – också oavsett sexuell läggning. Frågan är dock om det är tillräckligt att säga att alla får delta för att alla ska vara delaktiga. Eller krävs det ett djupare arbete för att alla ska känna sig lika accepterade och vara lika delaktiga i både idrottssituationen och socialt i gruppen? I resultatet ges olika synvinklar på detta tema. En åsikt är att föreningarna måste *agera* för att behandla alla lika, inte bara *berätta* att de behandlar alla lika.

Även här är diskussionen om okunskap kring hbt-frågan viktig. Utan kunskap ifrågasätter inte föreningarna sitt eget agerande och kan heller inte utveckla och förbättra sitt arbete.

4.4.3 Sexuell läggning inom idrott för barn och tidig ungdom – en ickefråga?

I resultatet har det tydligt visat sig att verksamheter som riktar sig till barn i många fall anser att delaktighet oavsett sexuell läggning inte är relevant eftersom deltagarna är så unga. Ledarna anser i dessa fall att deltagarna är för unga för att ha känslor förknippade med sin sexuella läggning. På detta sätt tar ledarna för givet att arbete med likabehandling oavsett sexuell läggning ska handla om att välkomna homo-/bisexuella att delta i idrotten. Vad ledarna inte tänker på är att likabehandling oavsett sexuell läggning inte måste betyda att det är den idrottsutövande själv som kan räknas som hbt-person. Idag blir det vanligare och vanligare att samkönade par skaffar barn, och således finns det barn inom idrotten vars föräldrar är hbt-personer. Även syskon eller andra i släkten kan naturligtvis vara hbt-personer. Likabehandling oavsett sexuell läggning kan därför även handla om att skapa ett öppet klimat och ökad kunskap

kring olika familjesituationer. Detta för att barnen ska känna en trygghet i att inte bli behandlade olika på grund av sin familj.

En synpunkt som också kommit fram i resultatet är att det förebyggande arbetet kring likabehandling oavsett sexuell läggning borde påbörjas i tidig ålder för att på ett naturligt sätt göra barnen medvetna om människors olikheter och lika värde. Det kan tyda på att frågan om allas delaktighet oavsett sexuell läggning borde vara mer prioriterad av föreningar som arbetar med barn och unga än vad den är idag.

4.5 Idrottens påverkan på hela samhället

Många idrottsledare är överens om att idrotten är en viktig arena vars kultur påverkar den generella kulturen utanför idrotten. Det tyder på att de anser att idrotten har ett större syfte än att enbart utbilda inom den egna idrotten. Resultatet pekar också på att många ledare känner ett stort ansvarstagande för sociala frågor som rör deltagarna. Många av ledarna anser sig vara viktiga som goda exempel både då det gäller idrotten och rent socialt. Däremot önskar inte lika många ledare ett större stöd av sina föreningar då det gäller likabehandling med fokus på sexuell läggning. Här framgår det inte om det beror på att idrottsledarna redan tycker att de har tillräckligt med stöd kring dessa frågor, eller om de på grund av okunskap inte anser att de behöver arbeta med frågan och därför inte behöver ett större stöd.

Resultatet tyder till viss del även på att det sociala ansvaret hos ledarna grundar sig på deras eget intresse, snarare än på föreningarnas krav. En ledare kan anse att idrottsrörelsen i stort är viktig för skapandet av kultur och åsikter i samhället, men ändå anse att de själva som ledare enbart har ansvar för det idrottsliga innehållet under de timmar som idrottandet utförs. Det behöver inte vara en självklarhet att ledarna tydligt ser att deras egen insats är en del i det stora hela.

4.6 Upplever idrottsledarna en negativ jargong kring homo-/bisexualitet?

Drygt hälften av idrottsledarna svarar "inte alls" på frågan om de upplever en negativ jargong som rör homo-/bisexualitet inom deras idrott. Resten menar att de på ett eller annat sätt uppfattar att det finns en negativ jargong, även om den är på en skämtsam nivå, eller att utövarna inte känner till ordens innebörd. Detta tyder på att nära hälften av ledarna på något sätt upplever att idrotten har en negativ jargong som rör homo-/bisexualitet. En diskussion som framkommit är att även bland vissa ledare så förekommer ett dåligt språkbruk, där samma jargong kan förekomma.

En synpunkt som de flesta under intervjuerna var överens om är att diskussionen om sexuell läggning är ett tabubelagt ämne inom idrotten. Det kan innebära att föreningarna blundar för problemen, eller helt enkelt inte uppfattar dem eftersom diskussionen aldrig tas upp.

En aspekt som uppkommit i resultatet är att det kan vara bra för ledarna att veta om det finns hbt-personer i gruppen eftersom det då är lättare att uppmärksamma mobbning. Omvänt kan detta betyda att i de fall där ledaren inte tror att det finns några hbt-personer i gruppen är det inte säkert att ledaren är lika lyhörd. Det kan innebära att negativ jargong kring homo-/bisexualitet inte tas på lika stort allvar i föreningar där det inte förekommer några öppna hbt-personer eller där man inte har något aktivt arbete kring allas delaktighet oavsett sexuell läggning. För att en negativ jargong och fördomar mot hbt ska motarbetas är det viktigt att det

inte enbart görs för att inte såra en enskild individ i gruppen. Frågans relevans borde vara lika stor oavsett om det gäller en person i laget eller inte.

4.6.1 Lättare att vara homo-/bisexuell inom damidrott och i mindre föreningar?

I resultatet har fler uppfattningen att det är lättare att vara öppet homo-/bisexuell inom damidrott än inom herridrott. En annan uppfattning är att det kan vara lättare att vara öppet homo-/bisexuell i mindre föreningar än i större. Större föreningar som toppsatsar anses i intervjuerna inte vara lika beroende av varje individ som de mindre föreningarna är. Det är laget och prestationerna som är det viktiga.

Många av de större föreningarna i Örnsköldsviks kommun har tyvärr inte kunnat eller velat delta i den här undersökningen, vilket gör det svårt att värdera deras arbete för likabehandling oavsett sexuell läggning. Då det i huvudsak är mindre föreningar som deltagit har diskussionerna landat i att de större föreningarna inte ser samma behov av att arbeta med individerna, då de fyller platserna i sina lag oavsett. De mindre föreningarna menar att de måste arbeta hårt för att ha några medlemmar, och att det därför blir naturligt att arbeta för att alla ska trivas och stanna kvar.

4.6.2 Hbt-frågan i Örnsköldsvik

I resultatet framkom åsikter kring hbt-frågan i Örnsköldsviks kommun. Resultatet tyder på att Örnsköldsvik inte anses vara en öppen stad då det gäller accepterandet av hbt-personer. Klimatet och kulturen i kommunen påverkar naturligtvis klimatet och kulturen inom idrotten i kommunen och vice versa.

En gemensam åsikt under intervjuerna var att det behövs göras mer för att likabehandling oavsett sexuell läggning ska bli en viktigare fråga inom idrotten och i Örnsköldsvik generellt.

4.7 Hur agerar idrottsledarna i situationer kring diskriminering och likabehandling?

I princip alla som svarat på enkäten har angett att de på ett eller annat sätt skulle agera om en situation uppstår där någon utsatts för dålig behandling på grund av sexuell läggning. Många anger att agerandet beror på situationen, om problemet upprepas, om något sker inför idrottsutövarna eller inte och liknande. Klart är i alla fall att idrottsledarna anser att de agerar och inte blundar om något konkret inträffar och någon blir illa behandlad.

Flera svarar att de aldrig varit med om en liknande situation och kan därför inte besvara frågan.

Under intervjuerna diskuterades däremot att diskriminering av detta slag sällan inträffar öppet, utan att det snarare handlar om någonting djupare som varken kräver skällsord eller våld. Då är det även svårt för ledare att uppfatta signalerna. Öppen diskriminering tolereras alltså inte, oavsett om det handlar om sexuell läggning eller annat. Men förebyggande likabehandling behöver nödvändigtvis inte vara samma sak och inte alls lika självklart.

En annan diskussion handlar om språkbruket då flera menar att ord som används med en negativ betydelse kring hbt inte nödvändigtvis används utifrån den rätta betydelsen. Många ord har blivit vanliga skällsord. En risk är att ledarna resignerar och accepterar att orden är dagens ungas nya språk. Under intervjuerna gavs också exempel på att alla ledare inte heller använder ett bra språk alla gånger och att även hos dem förekommer skällsord med hbt i betydelsen. Återigen handlar det om att medvetandegöra en jargong som kanske blivit socialt accepterad inom gruppen, men som kanske inte alls gynnar alla individer i gruppen.

4.8 Vad borde göras för allas delaktighet inom idrotten oavsett sexuell läggning?

I resultatet har flera synpunkter kring hur arbetet bör se ut för att föreningarna ska förbättra arbetet med likabehandling oavsett sexuell läggning.

- *Skapa ett engagemang hos föreningarna.*
Föreningarna bör bjudas in i diskussionen kring hur likabehandling oavsett sexuell läggning ska bli en lika självklar fråga som exempelvis etnicitet, religion och kön. En risk med att enbart ställa krav genom bidragskriterier är att föreningarnas engagemang inte räcker för arbetet. Föreningarna måste själva förstå och se en vinning i att arbeta för allas delaktighet oavsett sexuell läggning för att arbetet ska få en mening och relevans.
- *Erbjuda relevanta verktyg och stöd av kunniga utbildare.*
Föreningarna bör erbjudas stöd i frågor kring likabehandling oavsett sexuell läggning av relevanta och kunniga utbildare. Genom att efterfråga hbt-kunskap från exempelvis SISU idrottsutbildarna, skulle ett samarbete mellan SISU och RFSL kunna leda till ett viktigt komplement i utbildningen som syftar till att ge kunskap i dessa frågor.
- *Tvinga fram en debatt.*
Både inom idrotten och i kommunen generellt kan debatter kring hbt-frågan väckas på olika sätt genom att synliggöra hbt. Genom att bjuda in föreningar och/eller allmänheten att se exempelvis teaterpjäsen "Fotbollsbögen" av Mårten Svedberg kan tankar väckas kring varför det är viktigt att arbeta med likabehandling oavsett sexuell läggning.
- *Börja i små steg.*
Genom att påbörja arbetet i mindre skala ger man föreningarna chansen att växa med uppgiften. Samtidigt får kunskap och förståelse för relevansen växa i takt med arbetet. Att exempelvis kräva att idrottsledarna ska hålla information om hbt inför sina grupper utan att de har fått tillräckligt med kunskap, eller känner sig tillräckligt trygga i situationen, kan snarare resultera i en motsatt effekt. Ett annat förslag är att ta fram en typ av certifiering så att föreningarna kan "regnbågsmärkas" för att visa upp sin ståndpunkt.
- *Tydliga krav för bidrag.*
Kommunen står för en stor del av föreningarnas inkomster och kan naturligtvis ställa krav som måste uppfyllas för att en förening ska bli beviljade pengar. Det kan exempelvis handla om att på ett tydligare sätt specificera vad som menas med att arbeta för allas delaktighet, samt att föreningarnas ansvar för uppföljning kring arbetet tydliggörs.
- *Följa upp arbetet.*
Vilka åtgärder som än genomförs är det viktigt att redan innan arbetet påbörjas tydliggöra på vilket sätt arbetet kommer att följas upp. Uppföljningen är viktig eftersom den är ett kvitto på att arbetet genomförts och vilka effekter det gav. Det är också viktigt att föreningarna själva är medvetna om att uppföljning kommer att ske vilket kan vara en tydlig signal att arbetet ska prioriteras.

5 Slutsats

5.1 Är likabehandling oavsett sexuell läggning en prioriterad fråga hos föreningarna?

Undersökningen visar att frågan om allas delaktighet oavsett sexuell läggning oftast inte är en prioriterad fråga hos föreningarna. Likabehandling i ett bredare perspektiv har däremot en större dignitet, men sexuell läggning är sällan ett uttalat område. Större fokus har frågor om likabehandling oavsett etnicitet, religion och kön. Nära en tredjedel av idrottsledarna känner inte till om föreningen erbjuder några särskilda verktyg eller styrdokument kring likabehandling.

5.2 Anses frågan om likabehandling oavsett sexuell läggning viktig inom idrotten?

Idrottsledarna har väldigt skilda åsikter om likabehandling oavsett sexuell läggning är viktigt inom idrotten. En sida anser att sexuell läggning och idrott inte alls hör ihop, då sexuell läggning inte hindrar det fysiska utövandet av idrotten. Det här synsättet uppvisar en tydlig okunskap kring hbt-frågan eftersom sexuell läggning är en mycket större del av en människas sociala liv, än det rent sexuella. Genom att inte våga vara öppen med sin läggning tvingas personen till tysthet om sitt privata liv, något som kan verka utestängande ur den sociala miljö som idrotten är och vill vara. En annan sida anser att likabehandling oavsett sexuell läggning borde prioriteras mer, men att det samtidigt finns många andra områden som kanske är viktigare då man inte upplevt att det finns några problem med diskriminering på grund av sexuell läggning i den egna föreningen. En tredje sida anser att sexuell läggning är något som idrotten borde prata mer om eftersom det är ett tabubelagt ämne som hamnar i skymundan för andra mer prioriterade frågor.

5.3 Hur går det konkreta arbetet kring likabehandling oavsett sexuell läggning till?

Öppen diskriminering eller mobbning tolereras inte av idrottsledarna som menar att de alltid agerar i situationer där någon utsätts för dålig behandling. Det gäller även om någon blir illa behandlad på grund av sexuell läggning. Däremot visar resultatet att det oftast inte finns något uttalat arbetssätt kring förebyggande kring diskriminering oavsett sexuell läggning hos föreningarna, utan att det är upp till var och en av idrottsledarna hur de vill lägga upp sitt arbete.

5.4 På vem eller vilka ligger ansvaret kring likabehandling oavsett sexuell läggning?

Resultatet visar att idrottsledarna anser att ansvaret för likabehandling oavsett sexuell läggning är ungefär lika stort hos alla inblandade aktörer. Idrottsledarna anser att de själva är viktiga eftersom de arbetar närmast deltagarna. Problemet med att alla hålls ansvariga är att det inte finns någon som kliver fram, ställer krav och driver arbetet framåt. En viktig synpunkt är att arbetet måste drivas av högre instanser än idrottsledarna själva eftersom de behöver stöd och kunskap för att kunna arbeta med frågan. Utan kunskap och förståelse för frågans relevans är det svårt att motivera varför frågan ska prioriteras då engagemanget redan kräver mycket av deras tid.

6 Om RFSL

Denna undersökning är genomförd av RFSL Sundsvall som även har viss verksamhet i Örnsköldsvik. Undersökningen påbörjades under våren 2010 och slutfördes i oktober 2010.

RFSL har ett stort kontaktnät av erfarna föreläsare med specialkompetens. Vi kan erbjuda målgruppsanpassade utbildningar för politiker, arbetsgrupper, lärarkollegier och andra grupper. För den som i sitt arbete möter tredje part – exempelvis kunder, elever, klienter eller vårdtagare – bidrar vi med kunskap om hur små gester och ord får stor betydelse för ett bra professionellt bemötande.

Vi erbjuder utbildningar anpassade i tid utifrån de förutsättningar som ges. Interaktivitet och dialog med gruppen är grunden varför vi rekommenderar att utbildningen läggs upp som en halv- eller heldag. Även kortare utbildningar kan anordnas efter givna ramar. Vi erbjuder också föreläsningar, exempelvis som ett inslag under en större konferens eller temadag.

Sedan 2008 erbjuder vi hbt-certifiering, som innebär ett synliggörande av att en organisation arbetar strategiskt i syfte att erbjuda en god arbetsmiljö för anställda och ett respektfullt bemötande av kunder/klienter/patienter utifrån ett hbt-perspektiv.

RFSL – Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter – arbetar för att homosexuella, bisexuella och transpersoner ska ha samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter som andra. Arbetet för detta sker genom politiskt påverkan, informationsarbete och sociala och stödjande verksamheter. RFSL är ett nationellt förbund uppbyggt av ett 27-tal fristående avdelningar i Sverige, samt ett fristående Ungdomsförbund. RFSL är en demokratisk organisation som är religiöst och partipolitiskt obunden.

Ansvarig för undersökningen

Marlene Jonsson

marlene@sundsvall.rfsl.se

Kontaktperson RFSL Sundsvall

Ordförande Torbjörn Karlsson

torbjorn@sundsvall.rfsl.se

www.rfsl.se/sundsvall

RFSL Sundsvall

www.rfsl.se

RFSL-förbundet

Riksförbundet För Homo-, Bisexuellas och Transpersoners Rättigheter Sundsvall

Org. Nr: 889202-9219 Tele: 060-17 13 30 alt. 0732-30 01 45

Besöksadress: Nybrogatan 29, Sundsvall

Postadress: Box 601, 851 08 Sundsvall